

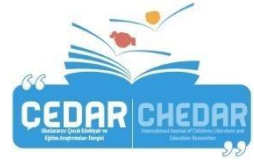


Uluslararası Çocuk Edebiyatı ve Eğitim Araştırmaları Dergisi

Cilt: 6, Sayı:1, 2022, Sayfa: 18-40

International Journal of Children's Literature and
Education Researches

Volume:6, Number:1, 2022, Page: 18- 40



Covid-19 Pandemi Döneminde Ebeveynlerin Çocuklarıyla Yaptıkları Kitap Okuma Etkinliklerinin Anne-Baba ve Çocuklar Üzerindeki Etkilerinin İncelenmesi

Emine KESGİN İLHAN*

Rukiye URHAN Anaokulu, Türkiye

Geliş Tarihi / Submitted: 02 / 06 / 2022

Özlem KÖRÜKÇÜ**

Pamukkale Üniversitesi, Türkiye

Kabul Tarihi / Accepted: 19 / 12 / 2022

Özet: Çalışmanın amacı, Covid-19 pandemi döneminde ebeveynlerin çocuklarıyla yaptıkları kitap okuma etkinliklerinin anne-baba ve çocuklar üzerindeki etkilerini incelemektir. Araştırmada nicel ve nitel araştırma yöntemleri bir arada kullanılarak yöntem çeşitlenmesine gidilmiş ve karma yöntem kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu çalışmada Denizli ili Merkezefendi ilçesinde bulunan beş yaş grubunda çocukları olan 40 kontrol, 40 deney olmak üzere toplam 80 anne-baba oluşturmaktadır. Toplam N:80 anne-baba (deney:40, kontrol:40) yer almıştır. Araştırmanın nicel kısmında ön test-son test kontrol gruplu deneysel desen kullanılmıştır. Çalışmanın deney grubundaki ebeveynlere çocuklarıyla birlikte kitap okuma ve nitelikli çocuk edebiyatı hakkında çevrimiçi bilgilendirme seminerleri verilmiştir. Çalışmada kitap okuma teknikleri konusunda bir eğitim verilmeksizin altı hafta boyunca her gün hem annenin hem babanın çocuklarına hikâye kitabı okumaları istenmiştir. Veri toplama aracı olarak Kotaman (2009) tarafından geliştirilen “Ana-babaların Hikâye Kitabı Okumaya İlişkin Öz Yeterlilik Ölçeği” kullanılmıştır. Ölçek, çalışmada deney ve kontrol gruplarına ön test-son test olarak uygulanmıştır. Nicel veriler, t-testi ve tek yönlü varyans analizi (ANOVA) kullanılarak analiz edilmiştir. Araştırmanın nitel boyutunda temel yorumlayıcı desen kullanılmıştır. Pandemi döneminde ebeveyn-çocuk birlikte kitap okumaya yönelik anne-baba görüşleri yarı yapılandırılmış çevrimiçi görüşmelerle toplanmıştır. Toplanan veriler içerik analiz yöntemi ile çözümlenmiştir. Sonuç olarak; araştırmanın nicel verilerden elde edilen bulgularına göre Covid-19 pandemi döneminde ebeveynlerin çocuklarıyla yaptıkları kitap okuma etkinliklerinin ve deney ve kontrol grubundaki ana-babaların hikâye kitabı okumaya ilişkin öz yeterlilik ölçeği toplam puanları arasında anlamlı farklılık yarattığı ($p<0,001$) belirlenmiştir. Bu çalışmanın anne-baba görüşlerinden elde edilen nitel sonuçlarının da pandemi döneminde çocuklarıyla yaptıkları kitap okuma etkinliklerinin, anne-babaların kitap okumaya yönelik öz yeterliliklerini artırdığı yönünde olup nicel sonuçları desteklediği ortaya çıkmıştır. Ayrıca ebeveynler pandemi döneminde çocuklarıyla yaptıkları kitap okuma etkinliklerinin, çocuklarının bilişsel, dil, sosyal-duygusal gelişim alanlarında olumlu etkisi olduğunu, onların okumaya karşı ilgi ve sevgisinin arttığını ve yaratıcılıklarının geliştiğini belirtmişlerdir. Araştırmanın bir diğer sonucu da bu süreçte anne-babanın çocuğuna kitap okumasıyla birlikte geçirilen eğlenceli ve özel zamanların, aile içi etkileşime olumlu katkısı olduğu yönündedir.

Anahtar Sözcükler: Ebeveyn -çocuk birlikte kitap okuma Covid-19 pandemi dönemi, nitelikli çocuk kitabı, Okul öncesi dönem, Öz yeterlilik.

Abstract: The aim of the study is to examine the effects of parent-child reading activities during the Covid-19 Pandemic on parents and their children. In the study, quantitative and qualitative research methods were used together, method diversity was used and mixed method was employed. 80 parents (experimental: 40, control: 40) with 5-year-old children in Merkezefendi district of Denizli province were included in the study. Experimental design with pretest-posttest control group was used in the quantitative part of the study. The mothers and fathers, who constituted the experimental group of the study, were provided online information seminars about reading books with their children and quality children's literature. In the study, both mothers and fathers were asked to read storybooks to their children every day for 6 weeks without providing any training on book reading

* Yüksek Lisans Öğrencisi, 0000-0001-7974-5803, kesginemine@gmail.com

** Sorumlu Yazar, Prof. Dr., 0000-0003-4340-1915, okorukcu@pau.edu.tr

techniques. The Parent's Self-Efficacy for Storybook Reading Scale developed by Kotaman (2009) to assess the self-efficacy of parents in reading storybooks during the pandemic was applied to the experimental and control groups as pretest-posttest. Quantitative data were analyzed using the t-Test and One-Way Analysis of Variance (ANOVA). In the qualitative dimension of the study, parents' views on parent-child reading during the pandemic period (with 10 willing parents from the experimental group) were collected online using the basic interpretive design through semi-structured interviews. The data were analyzed by content analysis method. Consequently; the findings obtained from the quantitative data revealed that parent-child reading during the Covid -19 Pandemic caused a significant difference ($p<0.001$) between experimental and control groups' total scores of the Parent's Self-Efficacy for Storybook Reading Scale. The qualitative results of this study, based on the parents' views also revealed that parent-child reading during the pandemic increased the self-efficacy of the parents in reading books and they supported the quantitative results. Moreover, the parents stated that reading of parent together with their children during the pandemic period had a positive effect on their children's cognitive, language, social-emotional development, their interest and love for reading increased, and their creativity improved. Another result of the study was that the fun and private time spent by the parents reading a book to their children during this period made a positive contribution to the family interaction.

Keywords: Parent-child reading, Covid-19 Pandemic, qualified children's book, Preschool period, Self-efficacy.

Giriş

Okul öncesi dönem, çocuğun gelişiminin en hızlı ve en kritik yılları olup insan hayatının diğer dönemlerinin temelini de oluşturmaktadır (Aral, Kandır ve Can Yaşar 2000; Oktay, 2004). Okul öncesi dönemde çocuğun kitapla tanışması, okuma sevgisi ve alışkanlığının kazandırılması açısından da kritik bir önem taşımaktadır. Bu dönemde çocuğun kitapla kuracağı ilişkinin belirleyicisi anne-babalardır (Sever, 2010; Veryeri Alaca, Küntay 2015). Aile ortamı çocuğun okumaya ilgi duymasını büyük ölçüde etkiler. Okul öncesi dönemde çocuğa ailesi tarafından okunan kitap çocuk ve yetişkin arasındaki duygusal bağı kuvvetlendirir (Sever, 2010; Şirin, 2000). Ebeveynlerin çocuklarıyla yaptıkları kitap okuma etkinliklerinin aile bağlarını güçlendirerek çocukların anne-babaları ile sıcak ilişkiler kurmalarını sağlar.

Covid-19 pandemi döneminde özellikle okulların kapanması ile anne-babaların evden ya da esnek çalışması, aile üyelerinin daha çok birlikte kalmasını sağlamıştır. Bu durum çocukların, anne-babaların fiziksel ve psikolojik sağlığı üzerinde olumsuz etkileri de beraberinde getirmiştir (Best, Law, Roach ve Wilbiks, 2020; Chung, Lanier ve Wong, 2020; Tian, Li, Tian; Yang, Shao, ve Tian, 2020; Torales, O'Higgins, Castaldelli-Maia, Ventriglio 2020). Bununla birlikte aile üyelerinin pandemi döneminde birlikte geçirdikleri bu zorunlu bir arada bulunma durumunu bir fırsata dönüştürmeleri ihtimalini doğurmuştur. Anne-babalar çocuklarıyla bu süre içinde onların yeteneklerine, yönelimlerine uygun etkinlikler ve oyunlarla etkili zaman geçirmiş, ebeveynlerin çocuklarıyla yaptıkları kitap okuma etkinlikleri de tüm aile üyelerinin katılımıyla beraber yapılan diğer etkinlikler gibi pandeminin olumsuz etkilerini en aza indirmesi hedeflenmiştir. Bu durum hem çocuk hem de anne-baba için olumlu etki yaratabilir. Literatürde ebeveynlerin çocuklarıyla yaptıkları kitap okuma etkinlikleri ile ilgili yapılan birçok çalışma vardır (Erdoğan, 2015; Işıkoğlu Erdoğan, Atan, Asar, Mumcular, Yüce, Kiraç ve Kilimlioğlu, 2016; Powell, Diamond, Burchinal ve Koehler, 2010; Sim ve Berthelsen, 2014; Tezel, Arslan Çiftçi ve Uyanık, 2019). Ebeveyn- çocuk birlikte kitap okuma sürecinin çocukların dil, yazı farkındalığı, sosyal davranışlar gibi birçok yönden gelişimlerini desteklediğini sağlayan ve ailelerinin kitap okuma becerilerine olumlu yansıdığını gösteren birçok çalışma bulunmaktadır (Çelebi Öncü, 2016; Dexter ve Stacks, 2014; Efe ve Temel, 2018; Er, Aral ve Yıldız Bıçakçı, 2013; Dexter ve Stacks, 2014; Çelebi Öncü, 2016; Işıtan, Saçkes, ve Biber, 2020; Tetik ve Erdoğan, 2017; Trivette, Dunst, ve Gorman, 2010; Yıldız Bıçakçı, Er ve Aral, 2018;). Ancak Covid-19 pandemi döneminde ebeveynlerin okul öncesi ebeveynlerin çocuklarıyla yaptıkları kitap okuma etkinliklerinin katkısının araştırıldığı bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bu nedenle yapılan çalışma, Covid 19 pandemi döneminde ebeveynlerin çocuklarıyla yaptıkları kitap okuma etkinliklerinin okul öncesi aile ve çocuklara sunacağı katkı nedeniyle önemli görülmektedir.

Okuma alışkanlığı erken çocukluk döneminde ailede başlamaktadır. Özellikle okulöncesi dönemden başlayarak kitapla tanışan çocukların, kitabın içindeki zengin dünyayı ve bilgileri keşfettikçe kitabın çocuğun yaşantısında vazgeçilmez bir öge haline gelecektir. Çocuklara kitap okuma

alışkanlığı kazandırabilmek için çocuklara doğru seçilmiş nitelikli kitaplar okunmalıdır. Kaliteli kitap okuma alışkanlığı, kaliteli kitaplarla erken yaşlarda tanışarak ve onları dinleyerek elde edilir (Şirin, 2000; Tür, 2001).

Okuma eylemi, ailede, ev ortamında başlaması üzerinde durulması gereken bir konudur (İnce Samur, 2014). Fakat bazı anne-babalar çocuklarına kitap okumamakta ya da diğer anne-babalara oranla daha az okumaktadır. Anne-babaların çocuğuyla birlikte kitap okuyamaması pek çok nedenden kaynaklanabilir. Bu nedenlerin arasında ailelerin sosyo-ekonomik durumu, ev ortamında okuma kültürü, ailenin kitap okuma hakkındaki tutumu sayılabilir (Bradley ve Corwyn, 2002; Işıkoğlu Erdoğan, 2016; İnce Samur, 2014; Oğuz, 2017). Anne-babaların çocuklarına kitap okuyamamasının bir nedeni de o becerinin kendinde olmadığına inanmaları ve bu konuda kendilerini yeterli görmemelerinden kaynaklanabilir. Kişi öz yeterlilik inancına sahip değilse veya bu konuda kendini yeterli görmüyorsa, kendisine öğretilen becerileri hiç kullanmayabilir; verilen bir görevi yerine getirebilmek için gerekli performansı ve çabayı göstermeyebilir. Bu nedenle anne-babalar çocuğuna kitap okumak için gerekli yetkinlikte olduğuna inanırlarsa, öz yeterlilikleri de artarak bu konuda daha istekli olabilirler (Bandura, 1989; Er, Aral ve Yıldız Bıçakçı 2013; Kotaman, 2009).

Bireylerin davranışlarını düzenleme ve kontrol etme süreçlerinde kendi öz yeterliliklerine ilişkin inançları önemli rol oynar. Bandura (1977), belirli bir beceriye ilişkin öz yeterlilik inancı düşük olan insanların o beceriye ilişkin davranışı gerçekleştirmek için girişimde dahi bulunmayabileceklerini belirtmiştir (Sever, 2008; Kotaman, 2009). Schunk (1990)'a göre de yeterlik inancı insan davranışlarının en önemli yordayıcısıdır. Bireyler bir görevi gerçekleştirmek için gerekli yeteneğin ve denetim gücünün kendilerinde bulunduğuna inanırlarsa, bu görevi yerine getirirken daha istekli olur ve gereken davranışları sergilerler. Öz yeterlilik ne kadar güçlü olursa, o kişide o kadar çaba, ısrar ve direnç olur (Eaton ve Dembo, 1997; Sharp, 2002; Senemoğlu, 2007). Ebeveynlerin çocuklarıyla yaptıkları kitap okuma etkinliklerinin, çocukların sadece davranış becerilerini geliştirmekle kalmayıp aynı zamanda onların aileleri ile olan iletişimine de katkı sağlayacağı söylenebilir (Dexter ve Stacks, 2014; Er, 2016; Işıkoğlu Erdoğan, 2016).

Araştırmanın Önemi ve Amacı

Covid 19 pandemi döneminde ebeveynlerin okul öncesi dönem çocuklarıyla kitap okuma etkinlikleri yapabilmeleri konusunda anne-babalara seminerler vererek çocuğu ile kitap okumasına yönelik öz yeterliliklerinin yükseltilmesi, aile ve çocuklara sunacağı katkı nedeniyle önemli görülmektedir.

Araştırmada Covid-19 pandemi döneminde okul öncesi dönem çocukları ile yapılan ebeveyn-çocuk birlikte kitap okuma etkinliklerinin, anne-baba ve çocuklar üzerindeki etkilerinin incelenmesi amaçlanmıştır.

Araştırma Problemleri

- 1- Deney ve kontrol grubundaki ebeveynlerin hikâye okumaya yönelik öz yeterlilik düzeylerine ilişkin ön test ve son test puan ortalamaları arasında bir fark var mıdır?
- 2- Covid-19 pandemi döneminde ebeveynlerin okul öncesi dönem çocuklarıyla yaptıkları kitap okuma etkinliklerine yönelik anne-baba görüşleri nelerdir?

Sınırlılıklar

Araştırma bazı sınırlılıklara sahiptir. Araştırmada deney grubu çocuklarına pandemi döneminde kitap okumaya istekli ayrıca nitelikli çocuk edebiyatı ürünlerini konusunda seminerlere katılmaya gönüllü olan anne babalardan oluşmaktadır. Bu nedenle bu katılımcılardan elde edilen sonuçların tüm ebeveynler için genellenmesi oldukça güçtür. Araştırma çalışmanın anne babalardaki katkısına ve görüşlerine yer vermiştir.

Yöntem

Araştırmanın Türü

Araştırmada, nicel ve nitel araştırma tekniklerinin birlikte ele alındığı karma yöntem

kullanılmıştır. Bu araştırmada nicel bulgular analiz edildikten sonra, nicel sonuçların nitel yaklaşım kullanılarak daha derinlemesine irdelenmesini sağlamak amacıyla karma yöntem yaklaşımı desenlerinden biri olan “Açımlayıcı Sıralı Desen” kullanılmıştır. Bu desenin amacı, nicel bulguları daha detaylı bir şekilde açıklamak için nitel verilerin kullanılmasıdır (Creswell, 2016). Yapılan araştırmada, pandemi döneminde ebeveyn-çocuk birlikte kitap okumanın etkileri nicel ve nitel teknikler kullanılarak bütüncül bir bakış açısıyla incelenmiştir.

Karma yöntem araştırması olarak desenlenen bu araştırmanın nicel boyutunda, anne-babaların hikâye kitabı okumaya ilişkin öz yeterliliklerini belirlemek amacıyla ön test-son test, kontrol gruplu deneysel desen kullanılmıştır. Ön test-son test kontrol gruplu deneysel desende aynı denekler ve aynı ölçme aracı kullanılarak uygulama öncesi ve uygulama sonrası ölçülür. Bu desende, her bir işlemde aynı denekleri test etmek zaman ve çabada ekonomiklik sağlar. Yapılan çalışmanın etkililiği ölçümler arası farktan kaynaklanmaktadır (Büyüköztürk, 2001; Büyüköztürk, Kılıç Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2014).

Araştırmanın nitel boyutunda ise nicel sonuçların nitel yaklaşım kullanılarak daha derinlemesine irdelenmesinin sağlanması amacıyla pandemi döneminde ebeveynlerin okul öncesi dönemdeki çocukları ile birlikte yaptıkları kitap okumaya yönelik düşüncelerini belirlemek için anne-babaların görüşlerine başvurulmuştur. Veriler anne-babalardan yarı yapılandırılmış görüşme formu ile toplanmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme, bir konuda katılımcıların, düşünce, inanç, bilgi ve hislerini derinlemesine soruşturma olanağı sunar. Yarı yapılandırılmış görüşmelerde sorular önceden hazırlanır ve görüşme sırasında sorular yeniden düzenlenebilir yani sorular esnekler. Bu sorularla veriler derinlemesine toplanmaya çalışılır (Büyüköztürk, 2009; Creswell, 2016).

Nitel kısımda araştırma, temel yorumlayıcı nitel araştırma desende gerçekleştirilmiştir. Temel yorumlayıcı desende asıl olan insanların yaşamlarını ve deneyimlerini nasıl anlamlandırdıklarını anlamaktır. Bu desende diğer desenler gibi yazılı, sesli ve görsel veriler toplanır, sınıflandırılır ve aralarındaki örüntü ortaya çıkarılmaya çalışılır (Merriam, 2013).

Çalışma Grubu

Çalışmada Denizli ili Merkezefendi ilçesinde bulunan beş yaş grubunda çocukları olan toplam N: 80 anne-baba (deney: 40, kontrol: 40) yer almıştır. Çalışma grubunu oluşturan anne-babaların cinsiyet, yaş ve eğitim düzeylerine göre dağılımları Tablo 1.'de açıklanmıştır.

Tablo 1: Deney ve Kontrol Grubundaki Anne-Babaların Cinsiyet, Yaş ve Eğitim Durumlarına Göre Dağılımları

		Yaş		Eğitim Durumu		Cinsiyet		Toplam	
		35 yaş ve altı	36 yaş ve üstü	Lise	Yüksek Öğretim	Kadın	Erkek		
Grup	Deney	n	15	25	26	14	23	17	40
		% Grup içi	37,5	62,5	65,0	35,0	57,5	42,5	100,0
	% Toplam	18,8	31,3	32,5	17,5	28,8	21,3	50,0	
	Kontrol	n	22	18	16	24	27	13	40
% Grup içi		55,0	45,0	40,0	60,0	67,5	32,5	100,0	
% Toplam	27,5	22,5	20,0	30,0	33,8	16,3	50,0		
Toplam	n	37	43	42	38	50	30	80	
	% Grup içi	46,3	53,8	52,5	47,5	62,5	37,5	100,0	

% Toplam	46,3	53,8	52,5	47,5	62,5	37,5	100,0
-------------	------	------	------	------	------	------	-------

Deney ve kontrol grubundaki anne-babaların sayısı deney: 40, kontrol: 40 olmak üzere toplam 80'dir.

Gruplara göre katılımcıların %46,3'ü (37) 35 yaş ve altı, %53,8'i (43) 36 yaş ve üstü, %52,5'si (42) Lise, %47,5'i (38) üniversite mezunu, %62,5'i (50) kadın, %37,5'i (30) ise erkektir.

Deney grubunda hem nicel hem nitel veriler kullanılmıştır. Kontrol grubunda ise ön test-son test çalışmalarında sadece nicel veriler kullanılmıştır.

Araştırmanın amaçları doğrultusunda nitel kısımda ise araştırmacılar tarafından ailelere verilen bilgilendirme seminerleriyle, konu hakkında bilgi ve deneyim kazanmış anne-babalar katılımcı olarak tercih edilmiştir. Bu nedenle; yapılan çalışmada nitel araştırmanın doğasına ve çalışmanın amacına uygun olarak amaçlı örnekleme tekniklerinden uygun durum örnekleme kullanılmıştır (Yıldırım ve Şimşek, 2011).

Veri Toplama Aracı

Çalışmada çocuk ve aileleri hakkında demografik bilgi edinmek için "Genel Bilgi Formu" kullanılmıştır. Çalışmanın nicel boyutunda anne-babaların hikâye kitabı okumaya ilişkin öz yeterlilik düzeylerini belirlemek ve onları bu konuda desteklemek için (Kotaman, 2009) tarafından geliştirilen "Ana-Babaların Hikâye Kitabı Okumaya İlişkin Öz Yeterlilik Ölçeği" uygulanmıştır. Çalışmanın nitel boyutunda ise verilen eğitim seminerlerinin katkısıyla anne-babaların çocuklarına kitap okuma sürecine ilişkin görüşlerini belirlemek ve derinlemesine, bütüncül bir bakış açısı sunmak için yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır.

Genel Bilgi Formu

Araştırmacılar tarafından hazırlanan, anne-babaların, cinsiyet, yaş ve eğitim durumu gibi demografik bilgilerin yer aldığı formdur.

Ana-Babaların Hikâye Kitabı Okumaya İlişkin Öz Yeterlilik Ölçeği

Kotaman (2009) tarafından geliştirilen ölçek, uzmanların önerileri doğrultusunda ölçeğin puanlama sistemi "kesinlikle katılıyorum, katılıyorum, katılmıyorum, kesinlikle katılmıyorum" şeklindeki dörtlü likert tipinden cevaplayanın maddelere 0-100 arasında değerler vereceği hale getirilmiştir. Düzeltmelerden sonra ölçek 10 maddeden oluşmuştur. Ölçekten alınabilecek en düşük değer sıfır, en yüksek değer yüz olarak hesaplanmıştır. Her maddeden alınacak en düşük puan sıfır, en yüksek puan yüzdür. Ölçekten madde başına elde edilen ortalama değer 79,9 ve bu değerın standart sapması ise 14,9 olarak belirlenmiştir. Ölçeğin güvenilirliği Cronbach Alfa ile belirlenmiştir. Katılımcıların cevaplarının analizi sonucunda alfa katsayısı 0.901 olarak bulunmuştur. Yapılan bu çalışma için alfa katsayısı 0,832'dir.

Anne-baba Görüşme Formu

Covid 19 pandemi döneminde okul öncesi dönem çocukları ile yapılan ebeveyn-çocuk birlikte kitap okuma etkinliklerine yönelik görüşlerini belirlemek için ise araştırmacılar tarafından hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır.

Yarı Yapılandırılmış Görüşme

Hazırlanan görüşme formları 2 alan uzmanı tarafından değerlendirilmiştir. Uzmanların eleştirileri ve düzeltmeleri doğrultusunda görüşme formuna son hali verilmiştir. Görüşmeler ortalama 60 dakika sürmüştür. Bütün görüşmeler veri kaybını en aza indirebilmek için kayıt altına alınmıştır.

Veri Toplama Süreci ve Verilerin Analizi

Veri Toplama Yöntemi

Nicel veriler etkinliklere başlamadan ve etkinlikler bittikten sonra çevrimiçi olarak toplanmış ön-test-son test puanları alınarak yorumlanmıştır.

Nitel veriler, anne-babaların pandemi döneminde ebeveyn-çocuk birlikte kitap okumaya yönelik görüşlerini almak amacıyla, deney grubunda eğitimi tamamlayıp 6 hafta boyunca çocuklarına okumayı sürdürmüş olan 10 istekli anne-babayla, pandemi koşulları gereği çevrimiçi olarak yapılmıştır. Görüşmeler ortalama olarak bir saat sürmüştür. Verilerin daha iyi analiz edilebilmesi için görüşmeler kaydedilmiş daha sonra bu kayıtlar metne çevrilmiştir.

Anne-Babaların Çocuklarıyla Kitap Okumalarına İlişkin Eğitim Seminerleri

Bir konuda öz yeterliliğinin eksik olduğunu düşünen bireylerin harekete geçmesi, çaba göstermesinin de güç olabileceğini belirten Bandura (1977)'nin çalışmalarından hareketle bilgilendirme seminerleri düzenlenmiştir.

Anne-babalarla yapılan bilgilendirme seminerleri öncesi yapılan ön değerlendirme toplantısı göstermiştir ki anne-babalar çocuklarına erken çocukluk döneminde de kitap okumanın önemini bilmelerine rağmen, çocuklarına kitap seçme ve birlikte okuma konusunda yeterli bilgi ve deneyime sahip değildirler. Bu dezavantajlı durum çerçevesinde ele alınması gereken konunun öncelikle çocuk edebiyatı ve nitelikli çocuk kitabı seçebilme ebeveynin çocuğuyla birlikte yapıldığından kitap okuma uygulamaları olması gerektiği düşünülmüş, yapılan eğitim çalışmaları bu çerçevede planlanmıştır. Yapılan bu çalışmada pandemi şartlarında eğitim süreci anne-babalarla çevrimiçi olarak gerçekleştirilmiştir.

Bu çalışma 2020-2021 güz döneminde yapılmıştır. İlk olarak çalışmanın amacını ortaya koymak ve anne-babalara bilgi vererek katılım durumlarını belirlemek amacıyla Zoom üzerinden bir bilgilendirme toplantısı yapılmıştır. Bu bilgilendirme toplantısında pandemi döneminde çocuğun gelişimine ailenin olumlu etkisinin olmasının önemli bir avantaj olacağı belirtilmiştir. Çocuk ve aile üzerinde oluşabilecek kaygıları en aza indirebilmek için ailenin çocukla etkili zaman geçireceği etkinliklerde bulunmasının yararları anlatılmıştır. Bu dönemde çocukla birlikte etkili zaman geçirmeyi olası kılacak etkinliklerden birinin de ebeveyn-çocuk birlikte kitap okuma çalışmaları olabileceği anlatılarak bu etkinliklerin anne-baba ve çocuk üzerindeki önemi vurgulanmıştır.

Araştırmacılar tarafından konu hakkında farkındalık oluşturmak ve nitelikli çalışmalar planlayabilmek için eğitime katılım, süreklilik ve pandemi döneminde ev ortamında anne babaların çocuklarıyla düzenli okuma uygulamaları yapma gerekliliğinin olduğu açıklanmıştır. Çalışma grubundaki tüm çocukların hem anne hem de babalarının her ikisinin birden çevrimiçi olarak verilecek olan dört seminere de katılım göstermeleri istenmiştir. Bu bilgiler ışığında etik kurul izni alınan bu çalışmaya katılmayı isteyip istemediklerine yönelik gönüllülük ve onay formu ailelere mail yoluyla gönderilmiştir. Çalışmayı kabul eden anne-babalara pandemi döneminde ebeveyn-çocuk birlikte kitap okumanın önemi, yararları, nitelikli çocuk edebiyatı ürünleri, resimli çocuk kitabında bulunması gereken iç ve dış yapı geçerlilikleri, resimli çocuk kitabının içeriğinin çocuğun yaş ve gelişim dönem özellikleri yönünden uygunluğu, çocuklar için kitap seçerken dikkat edilmesi gereken önemli noktaları içeren konularda ve bununla birlikte uzman görüşüne dayanarak hazırlanan kitap listesinden örneklerle ortalama üçer saat süren dört seminer (1-13 Aralık 2020) çevrimiçi olarak gerçekleştirilmiştir. Seminerler için oturum tarihleri ebeveynlerle birlikte kararlaştırılmıştır. Çalışma kapsamında kitap okuma teknikleri hakkında anne ve babalara bir eğitim verilmemiştir.

Araştırmacılar tarafından yapılan seminerin birinci oturumunda pandemi döneminde kitap okumanın önemine değinilmiştir. Anne-babaların öz yeterlilik inancını desteklemek amacıyla yapılan bu seminerle anne-babaların çocuğa düzenli kitap okunmasının çocuğun hangi gelişim alanlarını destekleyebileceği anlatılmıştır. Ayrıca pandemi döneminde aile-çocuk birlikte kaliteli zaman geçirmek için yapılan bu etkinliğin, aileye getirebileceği kazanımlar aktarılmıştır. İkinci oturumda, ebeveyn çocuk birlikte kitap okumanın aileye ve çocuğa getirebileceği çok önemli kazanımları olabileceği ancak bu kazanımların ancak nitelikli çocuk edebiyatı ürünleri ile ulaşılacağı anlatılmıştır. Bu nedenle bu oturumda, nitelikli çocuk edebiyatı ürünleri, resimli çocuk kitabında bulunması gereken iç ve dış yapı geçerlilikleri örneklerle anlatılmıştır.

Yapılan üçüncü oturumda, resimli çocuk kitabının içeriğinin çocuğun yaş ve gelişim dönem özellikleri yönünden uygunluğu konuları irdelenerek açıklanmıştır.

Yapılan dördüncü oturumda, ilk üç oturumda verilen bilgiler ışığında çocuklar için kitap seçerken dikkat edilmesi gereken önemli noktalar, anne-babaya uzman görüşüne dayanarak hazırlanan kitap listesinden örneklerle açıklanarak anlatılmıştır.

Bu seminerlerin ardından anne ve babaların çocuklarına 6 hafta (14Aralık-22 Ocak 2020 arası) sürecek kitap okuma süreci başlamıştır. Eğitim seminerleri çerçevesinde açıklanan nitelikli çocuk edebiyatı ürünlerinden oluşan 60 kitaplık bir liste anne-babalara çevrimiçi olarak ulaştırılmıştır. Yapılan seminerlerin konuya ve amaca uygunluğu ile ilgili olarak iki alan uzmanından görüş alınmıştır. Ayrıca nitelikli çocuk kitaplarının seçiminde ise bir Türkçe öğretmeni ve nitelikli çocuk edebiyatı ile diyaloglu okuma çalışmaları yapan bir okul öncesi öğretim elemanından uzman görüşü alınmıştır.

Bu kitap listesinin içinden 6 hafta boyunca her güne bir kitap gelecek şekilde ayarlanarak 42 kitabın seçilerek veliler tarafından alınması sağlanmıştır. Eksik kitabı olan veliler, sınıf kütüphanesinden ve araştırmacıların kütüphanesinden desteklenmiştir. Süreçte sokağa çıkma yasağı olmayan günlerde, evleri yakın olan bazı anne-babaların birbirleri ile mesafe kuralına dikkat edilmesi uyarısıyla kitap değiş tokuşu yaptırılmıştır. Böylece süreçte her çocuğun bu 6 hafta boyunca 42 kitaba ulaşması sağlanmıştır. Her gün okunacak kitap, çocuğun isteği doğrultusunda seçilerek gün boyunca en az bir kere baba ve bir kere de anne tarafından eğitim seminerinde önemle üzerinde durulduğu gibi ortalama yirmişer dakikalık süreyle okunması gerektiği aktarılmıştır.

Çalışma, başlangıçta belirlenen 23 anne ve 17 babanın belirlenen 6 hafta boyunca okumayı sürdürerek sonlandırılmıştır.

Verilerin Analizi

Açımlayıcı sıralı desene uygun olarak nicel veriler ve nitel veriler ayrı ayrı analiz edilmiş ve sonuçlar karşılaştırılmıştır. Nicel verilerin analizinde öncelikle anne-babaların hikâye kitabı okumaya ilişkin öz yeterlilik ön test-son test puanları hesaplanmış ve ön test-son test sonuçları eşleştirilmiş örneklem t testi ile karşılaştırılmıştır. Nitel verilerin analiz edilmesinde ise “içerik analiz tekniği” kullanılmıştır.

Nicel Verilerin Analizi

Anne-babaların hikâye kitabı okumaya ilişkin öz yeterlilik puanlarının deney ve kontrol grupları için ön test-son test puanlarına göre farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için t-testi ve tek yönlü varyans analizi (ANOVA) testleriyle SPSS istatistik paket programı kullanılarak analiz edilmiştir.

Nitel Verilerin Analizi

Ebeveyn-çocuk birlikte kitap okuma etkinliklerine yönelik elde edilen nitel bulgular, deney grubunda eğitimi tamamlayıp 6 hafta boyunca çocuklarına okumayı sürdürmüş, 5'i. Anne 5'i Baba 5'i anne, 5'i baba olmak üzere 10 istekli anne-babayla çevrimiçi görüşmeler yolu ile elde edilmiştir.

Araştırmanın nitel boyutunda Covid-19 pandemi döneminde ebeveynlerin çocuklarına kitap okuma sürecine ilişkin görüşlerini belirlemek için ise yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır; toplanan veriler içerik analiz yöntemi ile çözümlenmiştir.

İçerik analizinde temel amaç, toplanan verileri açıklayabilecek kavramlara ve ilişkilere ulaşmaktır. Bu çalışmada tümevarımsal içerik analiz yöntemi yapılmıştır. Toplanan verilerin önce kavramsallaştırılması, daha sonra da ortaya çıkan kavramlara göre mantıklı bir biçimde düzenlenmesi ve buna göre veriyi açıklayan temaların saptanması gerekmektedir. Bunun için araştırmacı tümevarımsal analiz yapar. Tümevarımsal analizde önce içerik kodlanır, kodlanan içerikten kavramlara ulaşılır. Elde edilen kavramlar ise araştırmacıyı temalara götürür. Daha sonra elde edilen veriler, araştırmacı tarafından düzenlenir ve temalara göre yorumlanır (Yıldırım ve Şimşek, 2011). Yapılan çalışmada toplanan verilerden elde edilen kavramlar: “Anne-Babanın Hikâye Okumaya Yönelik Öz Yeterlilikleri” “Çocuklar Üzerindeki Etkileri”, “Pandemi Döneminde ebeveyn-Çocuk Etkileşimine Olan Etkileri” adlı üç temel tema çerçevesinde yapılandırılmıştır.

Katılımcı K, anneler A, babalar B olarak belirtilmiş ve katılımcı görüşleri Örneğin: 1.sıradaki katılımcı anne K1A, 1.sıradaki katılımcı baba K1B olarak kodlanmıştır.

Geçerlilik ve Güvenilirlik

Araştırmanın geçerlilik ve güvenilirliğini artırmak için aşağıdaki işlemler yapılmıştır.

- Araştırmanın güvenilirliği, verilerin analiz edilmesi, kategorilerin yorumlanması ve ortak temaların bulunmasında iki araştırmacının görüşü alınarak elde edilmiştir. Araştırmacılar nitel veri toplama veri analiz sırasında mümkün olduğunca nesnel olmaya özen göstermişlerdir. Veriler iki araştırmacı tarafından ayrı ayrı kodlanmış ve kodlardan yola çıkılarak temaların oluşturulması esnasında araştırmacılar arasında fikir birliğine varılmıştır. Kodlayıcılar arası uyum, metindeki aynı pasaj için kullanılan kodlar üzerinde iki veya daha fazla kodlayıcının kabulüne dayanır (Creswell 2016). Miles ve Huberman'a göre (1994) iki araştırmacı aynı veri setini kullanarak kodlama yaptığı takdirde tanımlar daha keskin hale gelmektedir. Bu şekilde kodlamaların ne anlama geldiği ve hangi veri parçasının hangi koda ait olduğu hakkında ortak vizyona ulaşmak mümkündür (Akt. Creswell 2015).

- Araştırma iki araştırmacı tarafından yapılmıştır. Denzin (1989), özellikle gözlem ve görüşme tekniklerinin kullanıldığı araştırmalarda tek bir gözlemci ve görüşmeci kullanılmasından kaynaklanabilecek veri toplama sürecindeki yanlılıkları vurgulayarak birden fazla araştırmacının kullanılmasının araştırmacı yanlılığını ortadan kaldıracakını belirtmektedir (Akt: Türnüklü, 2001).

- Nitel araştırmada verileri farklı bir araştırmacı tarafından da kontrol edilmiş ve benzer temalara ulaşıp ulaşılmadığı kontrol edilmiştir. Görüşme formundaki soruların amacına uygunluğunu anlamak için ilk önce üç anne-baba ile pilot uygulama yapılarak soruların anlaşılabilirliği ölçülmüştür.

- Araştırmanın güvenilirliğini desteklemek açısından katılımcıların ifadelerinde anlatım bozukluğu olsa dahi olduğu gibi yer verilmiştir.

- Araştırmacılar veri çeşitliliği ve veri toplamada yöntemsel çeşitliliği (nitel ve nicel birlikte) kullanarak çeşitleme yoluyla güvenilirliği sağlamaya çalışmıştır. Nitel ve nicel araştırma yöntemlerinin aynı araştırmada birlikte kullanılması, karşılaştırmalı sonuçlar vereceği için araştırmanın güvenilirliği de yükselecektir (Patton, 1990). Nicel veriler, Kotaman (2009) tarafından geliştirilen "Ana-babaların Hikâye Kitabı Okumaya İlişkin Öz yeterlilik Ölçeği ile elde edilmiştir."

- Yarı yapılandırılmış formda kullanılan soruların anlaşılabilirliği ve konuya uygunluğu, iki alan uzmanı tarafından ayrıca kontrol edilmiştir.

- Etik-başlık olarak koyun Çalışma için Pamukkale Üniversitesi Sosyal ve Beşerî Bilimleri Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu'ndan onay alınmıştır.

- Çalışmada etik kurul izni alınarak "Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi" kapsamında uyulması belirtilen tüm kurallara uyulmuştur.

Bulgular

Bu bölümde, araştırmanın nicel ve nitel bulguları aktarılmıştır ve bu bulguların yorumları yapılmıştır.

Nicel Bulgular

Pandemi döneminde ebeveynlerin çocuklarıyla yaptığı kitap okuma etkinliğinin, ebeveynlerin hikâye kitabı okuma konusundaki öz yeterlilik düzeylerine etkilerinin incelenmesi amacıyla yapılan bu araştırmanın nicel bulguları tablolar halinde sunularak tartışılmıştır.

Araştırmaya katılan anne-babaların ön test ve son testlerden aldıkları "Hikâye Okumaya Yönelik Öz Yeterlilik Ölçeği" ile analiz edilmiş ve sonuçlar Tablo 2. 'de verilmiştir.

Tablo 2: Deney ve Kontrol Grubundaki Ebeveynlerin Hikâye Okumaya Yönelik Öz yeterlilik Düzeylerine İlişkin Ait Ön Test ve Son Test Puan Ortalamalarına İlişkin t-Testi Sonuçları

Grup	n	Ort.	S	Sd	t	p
------	---	------	---	----	---	---

Deney	40	139,75	88,968	78	10,072	0,000
Kontrol	40	-2,75	9,604			

Deney ve kontrol grubunun fark puanları ortalamaları arasında anlamlı bir fark vardır [$t(78) = 10.072$, $p < .050$]. Ebeveyn-çocuk birlikte kitap okuma eğitimi alan deney grubundaki anne-babaların öz yeterlilik fark puan ortalamaları ($X=139,75$) kontrol grubundakilerden daha fazladır ($X= -2,75$). Gruplar arasındaki fark anlamlı çıktığından iki değişken arasındaki ilişkinin gücünü de yorumlamak için tek faktörlü Anova analizi Tablo 3.'te verilmiştir.

Tablo 3: Ebeveynlerin Hikâye Okumaya Yönelik Öz Yeterlilik Ölçeğine İlişkin Eğitim Öncesi ve Sonrası Fark Puanlarının Tek Faktörlü ANOVA Sonucu

Varyansın Kaynağı	KT	Sd	KO	F	p
Gruplararası	406125,000	1	406125,000	101,435	,000
Gruplarıçi	312295,000	78	4003,782		
Toplam	718420,000	79			

Deney ve kontrol grubu fark puanları arasında anlamlı bir fark bulunmuştur [$F(1,78)= 101.435$, $p < 0.05$].

Eta Kare ($\eta^2 = (KT_{\text{gruplararası}} / KT_{\text{toplam}}) = 0,566$)

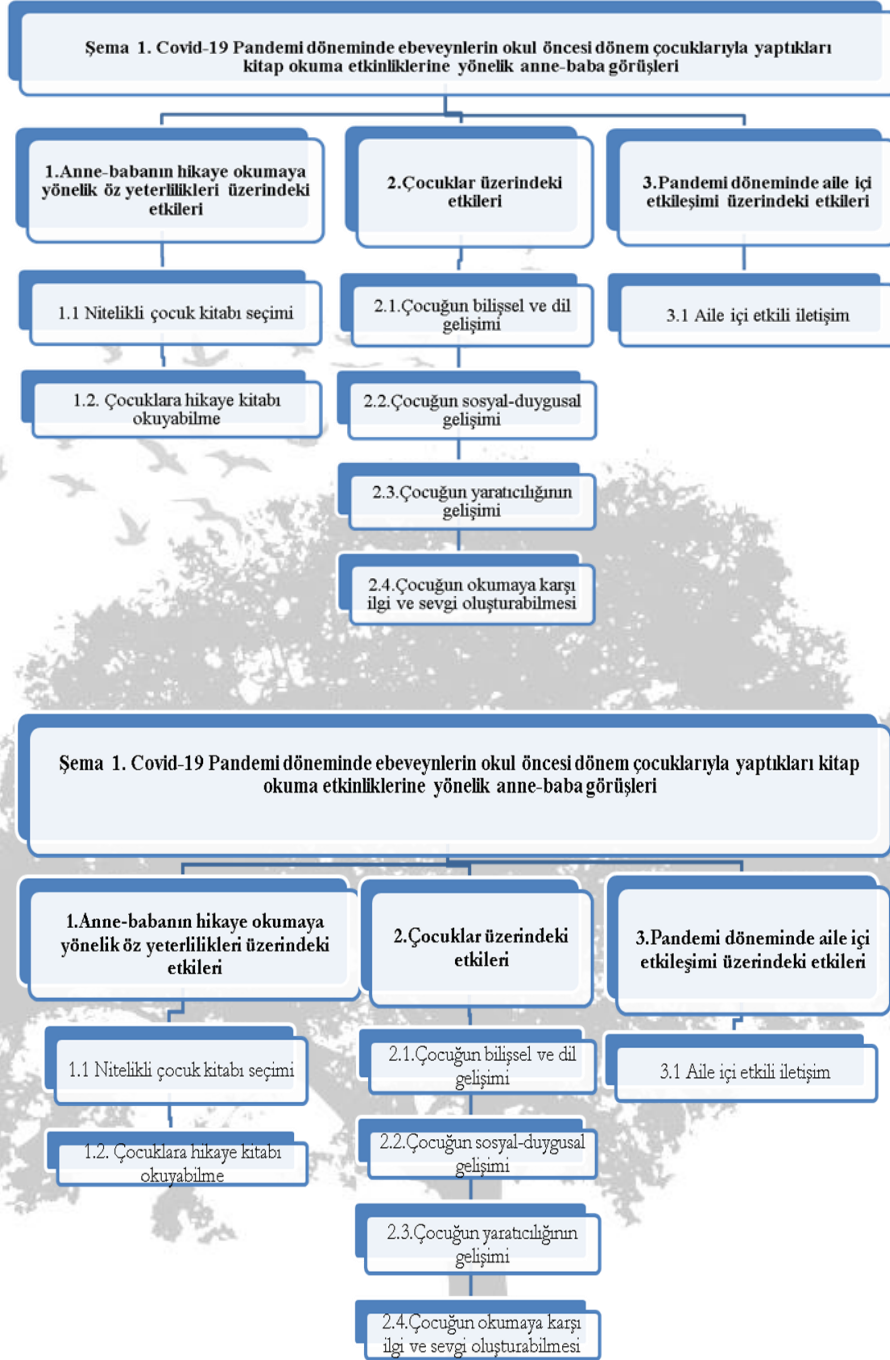
Anova sonucuna göre faktörün (gruplar arasının) bağımlı değişkendeki toplam değişkenliği (varyansı) açıklama oranı eta kare= 0.566 olarak hesaplanmıştır. Bu bulguya göre: “Anne-Babaların Hikâye Kitabı Okumaya İlişkin Öz Yeterlilik Ölçeği”nin fark puanlarındaki toplam değişkenliğin %56,6’sının gruplara bağlı olarak ortaya çıktığı ya da uygulanan deneysel işlemde kaynaklandığı söylenebilir.

Nitel Bulgular

Deney grubunda yer alan anne-babaların pandemi döneminde uyguladıkları ebeveyn-çocuk birlikte kitap okumaya yönelik yapılan görüşmeler doğrultusunda elde edilen nitel bulgular; “Ebeveynlerin Hikâye Okumaya Yönelik Öz Yeterlilikleri Üzerindeki Etkileri,” “Çocuklar Üzerindeki Etkileri”, “Pandemi Döneminde Aile İçi Etkileşimi Üzerindeki Etkileri” adlı üç temel tema çerçevesinde sunulmuştur.

Anne- babaların pandemi döneminde ebeveyn- çocuk birlikte kitap okumaya yönelik düşünceleri Şema 1’de temalar halinde verilmiştir.





Şema 1. Covid-19 pandemi döneminde ebeveynlerin okul öncesi dönem çocuklarıyla yaptıkları kitap okuma etkinliklerine yönelik anne-baba görüşleri nelerdir?

Anne-babaların çocuklarıyla kitap okumalarına ilişkin eğitim seminerlerinin sonucunda anne-babalarla yapılan bireysel görüşmelerin analizlerinden ortaya çıkan bulgular, üç ana tema ve yedi ana kategori olmak üzere aşağıda belirtildiği gibi ortaya çıkmıştır.

Tema 1. Anne-Babanın Hikâye Okumaya Yönelik Öz Yeterlilikleri Üzerindeki Etkileri

Anne-babaların birlikte kitap okuma konusunda ne bildikleri, nitelikli çocuk edebiyatı denildiğinde ne anladıkları, çocukların gelişim ve yaş düzeyine uygun çocuk kitabı seçimleri anne-baba üzerindeki etkileri önemli görülmektedir. Anne-babaların nitelikli çocuk edebiyatı ve kitap seçimine ilişkin bilgilendirilmeleri ve eğitim seminerlerine katılmalarının sonucunda konuya ilişkin farkındalıklarının, bilgi düzeylerinin dolayısıyla öz yeterliliklerinin arttığı söylenebilir. Anne babanın çocuğuna kitap okurken bu bilgilere sahip olmaları, onlarda konuya ilişkin “yapabilirim” inancını

yükseltecektir. Bu inanç da anne babaların kitap okuma ve çocuğa kitap sevgisi kazandırmak adına çaba harcamasına sebep olabilir.

1.1. Nitelikli Çocuk Kitabı Seçimi

Nitelikli çocuk kitabı seçiminde kendini yetkin hissedilen ailelerin, çocuklarıyla kitap okurken daha istekli oldukları gözlenmiştir. Aşağıdaki anne-babaların pandemi döneminde çocukları ile kitap okurken onlara kitap seçebilmeleri hususundaki cümleleri bu durumu destekler niteliktedir.

K2B- *“Kaliteli kitap algısı oluştu. Nitelikli, niteliksiz çok çocuk kitabı var. En zor konular bile basit bir dille anlatılabiliyormuş. Nitelikli kitapları okuma fırsatımız oldu. Kitap seçiminde görsel, içerik olarak nelere dikkat etmemiz gerektiği ile ilgili farkındalık oldu. Bütün çocuk kitaplarının çocuklara eşit pozitif katkı sağlamayacağını öğrendim. İçerik önemli, çocuk kitaplarındaki en önemli etkenin çocuğun yaşına, ilgisine vb. durumlara uygun olması gerektiğini öğrendim”.*

K3A- *“Bu seminerlerle bilgim arttı. Önceden de vardı kitaplarımız ama öyle rastgele birilerinin verdiği kitaplar ya da marketten örümcek adamlı falan çizgi film kitapları... Hâlbuki ki doğru kitap seçmek ne önemli imiş. Ne tür kitaplar okuyabileceğimiz daha iyi anladım.”*

K4A- *“Çocuklar için kitabın dış görselinden ibaret olmadığı, içeriğindeki akıcılığın, resimlemenin ve çocuğun hayal gücüne hitap etmesinin daha önemli olduğunu öğrendim. Zoomla, eğitim seminerleriyle görüntü ve uygulamalarla çocuğuma uygun kitapları rahatlıkla seçebiliyorum”*

K5A- *“Kitap alırken içeriğine konusuna, çizimlerine, resimlerine ve ciltlenişine bile dikkat etmek gerektiğini anladım. Anlatımının çocuğu yormadan ve eğlenceli resmedilmesinin öneminin farkına vardım. Kâğıt baskısı, kitabın büyüklüğü, çocuk için ne kadar önemli onu anladım. Meğer çocuk kitabı resimli kitap diye düşündüğümüz şeyler sanat eseri gibiymiş”.*

K5B- *“Çocuğumun yaşına uygun kitapları keşfettim ve yazarları tanıdım. Önceden sadece yaşına uygun kitaplara bakıyordum şimdi içeriğine de bakıyorum. Yayına, yazarına, resimlerine, edebi yönüne bakarak incelemeyi öğrendim.”*

Anne-babaların nitelikli çocuk kitabı seçme konusunda edindikleri bilgi ve deneyimlerinin de bulgulara yansdığı gözlenmiştir.

K8A- *“Çocuk kitapları seçme konusunda artık daha titiz davranıp konuların ona uygun olup olmadığına karar verebiliyorum. Çocuk kitabının kapağından, dizaynına, resimlerinden cilt yapısına kadar önemli olduğunu gördük. Klasik, bilindik hikâyesi olan kitaplardan sıyrıldık. Çocuk kitaplarının (içeriğinin) sadece çocuklara değil, büyüklere yönelik de olması ilgimi çekti. Özellikle bazı kitaplarda evrensel değerler olması çok güzel.”*

1.2. Çocuklara Hikâye Kitabı Okuyabilme

Pandemi döneminde ailelerin çocuklarına kitap okuma konusunda yeterli bilgi ve deneyime sahip olması da konu hakkındaki öz yeterliliklerini arttırdığı bulgulara yansımıştır. Ailelerin pandemi döneminde birlikte kitap okuma uygulamasında kendilerinin öz yeterliliklerine etkisine yönelik görüşleri aşağıda verilmiştir.

K5A- *“Ev yasakları kitaplarla geçti çoğu zaman sadece çocuklara değil bana bile iyi geldi”.*

K7B- *“Bu eğitimden önce kitap okumayı çok önemsemediğimi fark ettim. Çocuklarıma kitap okumanın, ne kadar önemli olduğunu anladım. Çok olumlu bir değişiklik yarattı”.*

Ayrıca bazı anne-babalar çocuğuna kitap okurken kitapla ilgili soruları çocuğuna daha rahat sorabildiğini ifade etmişlerdir.

K2A- *“Çocuk kitapları nasıl seçilir, nasıl okunur, nasıl soru sorulur, gibi pek çok yararlı bilgi öğrendim”.*

K6A- *“Çocuğumun sevdiği kitapların neler olduğunu farkına vardım ve çocuğumla o kitaptaki hikayeye ilgili daha uzun konuşabiliyoruz. Sorduğum sorular onu eğlendiriyor”.*

K7A- *“Ben de masal dünyasının içine girdim hayal gücüm ve yeniden çocuğuma sorduğum kitaplarla ilgili soru sorma becerim canlandı gelişti”.*

K8B- “Çocuk kitaplarından sonra “felsefenin yaşının olmadığını gördüm Ne?” “Neden?” “Nasıl olmuş?” gibi sorular çok eğlendiriyor “Yaşı olmayan kitaplar olduğunu resimli çocuk kitaplarının aslında ne kadar eğlenceli, sadece resimlere bakmanın bile güzel olduğunu anladım bazen çocuğum için değil kendim için de okudum. Çok derin anlamları var bazı kitapları ben çocuğuma beraber tekrar tekrar okudum eşimle tartıştık”.

Tema 2. Çocuklar Üzerindeki Etkilerine İlişkin Bulgular

Çocuğun gelişim alanlarına etkisi teması altında çocukların “Bilişsel- Dil Gelişimi, Sosyal-Duygusal Gelişim, Yaratıcılığın Gelişimi, Okumaya Karşı İlgi ve Sevgi” kategorileri yer almıştır.

2.1. Çocuğun Bilişsel ve Dil Gelişimi

Anne-babalarla yarı yapılandırılmış görüşmelerden elde edilen veriler doğrultusunda pandemi döneminde çocuğu ile yaptıkları kitap okuma etkinliklerinin çocuğun bilişsel gelişimine olumlu yönde yansıdığını belirtmişlerdir. Çocuklarının bu süreçte birlikte kitap okumayla kendi davranışlarını sorgulamaya başladıklarını, olaylara karşı bakış açılarının değiştiğini belirtmişlerdir. Ayrıca anne-babalar, çocukların ifade edici ve alıcı dil becerilerine etkisini aşağıdaki şekilde dile getirmişlerdir.

K1A- “Dikkat süresi uzadı. İki ya da üç kitabı üst üste dinleyebiliyor. Kitapla ilgili soruları kendi soruyor”

K1B- “Çok fazla yeni fikir üretiyor ve bu fikirlerini çok güzel ifade ediyor”- “Fikir yürütme, fikirleri eşleştirme, karşılaştırma muhakeme yeteneklerinin geliştiğini gözlemledim”.

K3B- “Merak duygusu ve evrensel değerlere yönelik farkındalığı arttı.”

K4A- “Davranışları sorgulamaya başladı, olaylara bakış açısı değişti ve hareketlerini davranışlarını düzeltti”.

Anne-babalar çocuklarının bilişsel becerilerine yönelik ifadelerinde bilişsel gelişimin bir yansıması olarak dil gelişiminde de bu durumu daha açıkça gözleyebildiklerini belirtmişlerdir.

K5A- “Kelime kapasitesi arttı, yeni sözcükler öğrenince merak edip daha fazla soru sormaya başladı, sesleri doğru çıkarmaya başladı”.

K7A- “Soru sorma ve cevap verme, yorumlama becerisi gelişti”

Bazı sesleri çıkarmakta zorlanan bir çocuğun annesi de çocuğuna sesli okuduğu bu kitap okuma sürecinin sonunda, ifade edici dil becerilerinin yanında alıcı dil becerilerine de etkisi olduğunu şu şekilde ifade etmiştir.

K8B- “Kelime tekrarı içeren cümle ve tekerlemeler oluşu çocuğu neşelendiriyor. Sesleri daha doğru çıkarıyor. Dili daha iyi kullanmaya gayret ediyor, hikâyeyi kelimelerle anlatamasa da bazen öyle bir şey yapıyor ki, aslında o kelimeyi bildiğini anlıyoruz”

Anne babalar ayrıca çocukların dinleme becerilerinin geliştiğini aşağıdaki şekilde ifade etmişlerdir.

K5B- “Sadece biz kitap okurken değil eve gelen misafirleri daha uzun süre dinliyor. Dinleme becerileri arttı.”

K9B- “Dedesinin anlattığı masalları daha uzun süre dinliyor. Kahramanların neler yaptığı hakkında sorular soruyor.”

Yukarıdaki bulgulardan anlaşılacağı üzere anne-babalar, birlikte kitap okuma etkinliklerinin çocuklarının dil gelişimi alıcı ve ifade edici dil becerileri yönünden etkili olduğu düşünmektedirler.

2.2. Çocuğun Sosyal-Duygusal Gelişimi

Çocuğun gelişimi tesadüflere bırakılmayacağından kitaplar aracılığıyla desteklenmesi düşünülmüş ve anne-babalardan da bunu doğrulayan geri dönütler alınmıştır. Anne-babaların pandemi döneminde çocuklarıyla yaptıkları kitap okuma etkinliklerinin, çocuklarının sosyal ve duygusal gelişimine etkisi ile ilgili düşünceleri aşağıda belirtilmiştir.

K2A- “Öğretmenimizin eve göndermiş olduğu kitaplarla birlikte, davranışlarına yönelik değişiklikler oldu, örneğin; paylaşmak, yardımlaşmak gibi konuların aklında kalması hatta bu konuları evde bizimle konuşması” gibi.

K6B: “Kitaplar sürükleyici, öğretici ve eğiticiydi. Genel olarak davranışlara yönelik çocuğun evde veya dışarda nasıl olması gerektiği konusunda ailelere de yardımcı kitaplardı. Anlatmak istediğim bazı konuları kitaplarda dinleyerek daha iyi anladım ve öğrendim. Şu an çocuk kitaplarına bakış açım değişti. Çocuk kitaplarını okurken ben de keyif aldım”.

K8B- “Arkadaşlık, dostluk, hayvan sevgisi, vatan sevgisi gibi kavramlara yönelik bir gündem farkındalığı oluyor”.

K8A- “Çocuklarım kitap okuma etkinliğinden olumlu etkilendi. Küçük ve büyük kardeşler birlikte kitap okununca paylaşımları arttı”.

2.3. Çocuğun Yaratıcılığının Gelişimi

Anne-babalardan elde edilen bulgular doğrultusunda pandemi döneminde ebeveynlerin çocuğu ile yaptıkları kitap okuma etkinliklerinin çocuğun yaratıcılığının gelişimine olumlu yönde etkisi olduğu gözlenmiştir. Pandemi döneminde çocuklarıyla yaptıkları kitap okuma etkinliklerinin, çocuklarının yaratıcılık gelişimine etkisi ile ilgili düşünceleri aşağıda belirtilmiştir.

K1A- “Abisinin onun kitaplarını çok beğenip okuması resimleriyle ilgili konuşmaları beni çok mutlu ediyor. Bazen hikâyeyi özellikle de sessiz kitapları baştan yazıyorlar hatta ikisi seslendiriyor canlandırıyor”.

K2B- K4A- “Kafasında kendi hikayesini oluşturmayı öğrendi”. “Bakarak resim çiziyor, oradan hikâyeden yola çıkarak kendi resimli kitaplarını yapıyor. Anne bak ben çocuk ressamı oldum diyor”.

K3A- K8A-K1B -K9A-K 6A “Hayal dünyası genişledi.”

2.4.Çocuğun Okumaya Karşı İlgi ve Sevgi Oluşturabilmesi

Anne-babalarla yapılan görüşmeler sonucunda ebeveynlerin pandemi döneminde çocuklarıyla yaptıkları kitap okuma etkinliklerinin, çocuklarının okumaya karşı olan ilgileri ile ilgili olarak aşağıdaki görüşler ön plana çıkmıştır.

K2B- K4A- K8B- “Evde kendine ait kütüphanesi olmasını istedi.-Artık onun da bir kütüphanesi var.” “Kitaplık oluşturmak da çok geç kalmışım. Zararın neresinden dönersek kâr.” “Artık odasında bir kitaplık yapma düşüncesine sebep oldu. Artık oyuncak değil kitap ilgimiz arttı.”

K5A- “Her gece yatmadan önce mutlaka kitap okuma alışkanlığı oluştu.” “Çocuk kitaplarına karşı (ailecek) ilgimiz arttı. Kendisine ait çocuk kitapları kütüphanesi kurduk. Kitapları gözünün önünde ve her gün kendisi seçip birlikte okuyoruz”.

Anne-babalar erken dönemde kazanılan kitap okuma alışkanlığının ve sevgisinin kalıcı olacağı yönünde görüş bildirmişlerdir.

K6A- “Küçük yaşta kitaplara karşı bir sevgisi oluştu”.

K8A- “Çocuğumun kitap okumaya ilişkin tutumunda kesinlikle değişiklik oldu. Defalarca okuduğumuz kitaplar oldu”.

Tema 3. Pandemi Döneminde Anne-Baba- Çocuk Etkileşimi üzerindeki Etkileri

3.1. Aile İçi Etkili İletişim

Anne- babalar, pandemi döneminde çocuklarıyla yaptıkları bu etkinliğin, aile içi iletişimi güçlendirdiğini belirtmiştir.

Covid-19 pandemi döneminde yapılan ebeveyn-çocuk birlikte kitap okuma etkinliğinin aile yaşantısındaki etkisini anne-babalar şu sözlerle ifade etmiştir.

K1A- “Ailecek akşamları kucak kucağa kitap okumak pandemide bize ayrı bir direnci oldu. Bizim aile zamanımız oldu”.

K1B- “Salgın beni çok korkuttu. Sevdiklerimi yitireceğim kaygısı çok büyüktü. Benim ve çocuklarımın bu kaygının izlerini silecek bir şey yapmam gerekiyordu. Bu etkinlik bizleri bu kaygıdan biraz olsun uzaklaştırdı”.

Anne-babalar, pandemi döneminde çocuklarıyla yaptıkları bu etkinliğin, özellikle aile içi iletişimi güçlendirdiğini belirtmiştir.

K2B- *“Kaygımızı bir kenara bırakıp; çocuğumla daha iyi iletişim kurmamızı sağladı. Çocuklarımla vakit geçirmeye zorladı. Sorumluluk yükledi ne kadar yorgun olsam da ona vakit ayırdım ve özellikle çocuğumu ihmal etmedim birlikte okudu, birlikte eğlendik ve birlikte hatırladık”.*

K3A- *“Babasıyla iletişimi arttı. Babası çocuğun özelliklerini öğrendi. Babasının evde daha çok çocuklarla vakit geçirmesini istiyordum. Bu beni üzüyordu. Çocuklarla nasıl vakit geçireceğini bilmiyordu. Ama kitap okumak kurtarıcı oldu. Hem akşam yarım saat-bir saat de olsa beraberler ve bazen kitapla ilgili bazen de okudukları kitaptan yola çıkıp başka şeylerle ilgili sohbet ediyorlar”.*

K4A- *“Pandemide kitaplar bize yoldaş oldu tek çocuk çok sıkılıyordu”.*

K5B- *“Çocuklarım arasında iletişim arttı. Küçük kardeşine okuyor durmadan tabii resimlerinden”.*

K6A- *“Çocukların daha az metin daha çok resimlerden hoşlandıklarını fark ettik”.*

Anne-babaların özellikle pandemi sürecinde çocukları ile etkili zaman geçirdiklerini bildirmeleri dikkat çekici bir bulgudur.

K6B- *“Ortalama yarım saat çok güzel dolu dolu vakit geçirmeye fırsatım oluyor. Onu daha iyi anlamaya başladım”.* *“Birlikte kaliteli vakit geçirmemize katkısı oldu”.*

K10B- *“Çocuk kitapları çocuğumun dünyasına onun penceresinden bakabilmeme yardımcı oldu. Çocuğumun hangi tür kitaplar sevdiğini, kitaplar sayesinde ona sorular sorarak neye ilgi duyduğunu öğrendim”.*

Üç tane küçük çocuğu olan bir anne ise konu hakkındaki düşüncelerini şu şekilde belirtmiştir.

K3B- *“Çocuklarımla iletişimim daha sıkı hale geldi. Başta çok zorluk çektik. Hep bir bağırışma oluyordu ama daha sonra dur, sus, atlama, zıplama gibi bağırarak çocukları azarlamak yerine artık eskisine göre birlikte daha fazla oyun üretip, çocuklarımızı daha iyi tanıdık. Bence bu her gün onlarla yaptığımız okumalar sayesinde oldu. Çocuklarımızla konuşma ortamları yaratarak onları artık daha iyi tanıdık”.*

Anne babalar yapılan görüşmelerde, çocuklarıyla birlikte yapılan yaptıkları kitap okuma etkinliğinin, Covid-19 pandemi döneminde özellikle etkili iletişim, çocuğu daha yakından tanıma, paylaşım, kaliteli zaman geçirme konularında aile içi iletişimi desteklediğini belirtmişlerdir.

Tartışma

Covid-19 pandemi döneminde okul öncesi dönem çocukları ile yapılan aile-çocuk birlikte kitap okuma etkinliklerinin anne-baba ve çocuklar üzerindeki etkilerinin incelenmesi amacıyla yapılan bu araştırmada nicel bulgulardan edinilen sonuçlar, deney ve kontrol grubundaki anne-babaların hikâye okumaya yönelik öz yeterlilik düzeylerine ilişkin ön test ve son test puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark olduğu belirlenmiştir. Ayrıca anne-babaların eğitim öncesi ve sonrası öz yeterlilik fark puanları arasında anlamlı bir fark olduğu gözlenmiştir. Bu bulgular literatür ile paralellik göstermektedir.

Bağatarhan ve Nazlı (2013)'da Ebeveyn Eğitim Programı'nın annelerin ebeveynlik öz yeterlilikleri üzerindeki etkilerini inceledikleri çalışmalarında Ebeveyn Eğitim Programı'na katılan annelerin etkili anne-babalık yapabilme becerilerine ilişkin öz yeterliliklerinde meydana gelen artışın bu çalışmayla benzer bir şekilde, gruba uygulanan Ebeveyn Eğitim Programı'ndan kaynaklandığı sonucuna ulaşmışlardır.

Işıkoğlu Erdoğan, Şimşek, Canbeldek (2017)' de yaptıkları çalışmada ebeveynleri çocuklarına kitap okumaları için motive eden ve engelleyen faktörlerin neler olduğunu(n) araştırılmasının acil bir ihtiyaç olduğunu belirtmişlerdir. Bu araştırmanın bulguları anne babaları kitap okumaya ilişkin motive eden faktörlerden birinin öz yeterliliklerinin ve bu öz yeterlilik inancının artırılması olduğunu göstermiştir. Anne-babalar çocuklarındaki ve kendilerindeki birlikte kitap okuma ile gelen bu değişimi ve gelişimi fark etmeleri önemlidir. Bandura (1977; 1989) başarılı deneyimlerin, modelleme, vekaleten deneyimlemenin öz yeterlilik inancını etkilediğini söylemektedir. Dolayısıyla harekete

geçmede ve beceriyi sergilemede öz yeterlilik inancının olumlu deneyimlerden etkilenmesi çocukla birlikte kitap okumanın sürdürülebilirliği açısından da ayrı bir kazanım olacaktır.

Nitel ve nicel yöntemlerin birlikte kullanıldığı araştırmanın ikinci aşamasında gerçekleştirilen nitel kısmında deney grubu anne-babalarıyla pandemi döneminde ebeveyn-çocuk birlikte kitap okumaya yönelik yapılan görüşmeler doğrultusunda anne-babanın hikâye okumaya ilgili öz yeterliliklerinin arttığı, çocukların bilişsel, dil, sosyal-duygusal gelişim alanına ve yaratıcılıklarına katkı sağladığı ayrıca aile içi olumlu etkileşimi desteklediği sonucuna ulaşılmıştır.

Anne-baba görüşlerinden elde edilen bulgulara göre, Covid-19 pandemi döneminde aile katılımıyla yapılan kitap okuma çalışmalarının sonucunda ilk tema olan anne-babanın hikâye okumaya yönelik öz yeterlilikleri üzerindeki etkileri teması, araştırmanın nicel boyutunu destekler nitelikte olup anne-babaların hikâye okumaya yönelik öz yeterliliğinin arttığı üzerinedir. Araştırmanın nicel boyutunda ulaşılan sonuçların pandemi döneminde okul öncesi dönem çocukları ile yapılan ebeveyn-çocuk birlikte kitap okuma etkinliklerine yönelik görüşleri ile desteklendiği gözlenmiştir.

Bu çalışmada anne babalara verilen eğitimin, anne-babanın hikâye okumaya ilgili öz yeterliliklerinin arttırdığı bulgusuna ulaşılmıştır. Dolayısıyla konu hakkında öz yeterliliği artan anne-babaların bu yetkinlikle, çocuğun gelişimine katkı sağlayacağı söylenebilir. Yapılan öz yeterlilik çalışmalarında da anne-babanın öz yeterlilikleri inanç düzeyi ile çocuğun gelişimi arasında ilişki olduğu belirtilmektedir. Örneğin, Sevigny ve Loutzenhiser (2010) ise yaptıkları çalışmalarında ebeveynlik öz yeterliliğinin, yetkin ebeveynlik davranışlarının önemli bir belirleyicisi olduğu ve bu nedenle sağlıklı çocuk gelişimi ile yakından bağlantılı olduğunu belirtmişlerdir.

Yine aynı şekilde; Sanders ve Woolley (2005) ise annenin öz yeterliği ile disiplin uygulamaları ve çocuk davranış sorunları arasındaki ilişkiyi inceledikleri çalışmalarında öz yeterlilik değişkenlerinden davranışsal öz yeterliliğinin, annelerin disiplin tarzının en iyi yordayıcısı olduğu sonucuna varılmıştır. Kotaman (2009)'a göre anne-babaların çocuklarına hikâye kitabı okumamalarının nedenlerinden biri de hikâye kitabı okumaya ilişkin öz yeterlilik eksikliğidir. Yapılan eğitim seminerlerinden sonra ailelerin görüşleri de kitap seçimi konusunda bilgilendikleri ve farkındalık düzeylerinin arttığı yönünde olmuştur.

Anne-babanın öz yeterliliğinin yüksek olması ile çocuklarını yetiştirirken birçok yönden başarılı ebeveyn davranışları arasında pozitif bir ilişki bulunmuştur. Ardel ve Eccles (2001)'in yaptıkları çalışmada kendilerini yeterli hisseden, öz yeterlilikleri yüksek olan ebeveynlerin, etkili ebeveynlik stratejilerini kullandıklarını ve bu durumun da çocuklarının hem akademik hem de sosyal-psikolojik alanlarda başarılı olma olasılığını artırdığını belirtmişlerdir.

Ebeveyn-çocuk birlikte kitap okumayı ele alan bu çalışmada, eğitim seminerine katılmadan önce anne-babaların görüşleri erken çocuklukta hikâye kitabı seçimi ve kitap okuyabilme konusunda kendisini yetkin hissetmedikleri yönündedir. Öztürk Samur ve Çiftçi (2019)'nin ailelerin nitelikli çocuk edebiyatı ürünlerini seçebilme yetkinlikleri inceledikleri çalışmalarında da ailelerin çoğunluğunun kendilerini, nitelikli bir çocuk kitabında bulunması gereken özellikler ve çocuk kitabı seçme konusunda kendilerini yetersiz hissettiklerini ifade etmişlerdir. Anne-babaların çocuklarıyla birlikte kitap okuyabilme yetisi kazandırılabilmesi için çocuk edebiyatı, nitelikli hikâye kitabı ve seçimi, pandemi aile-çocuk birlikte kaliteli zaman geçirme konularında seminerler verilmesinin, anne-babanın hikâye kitap okuma öz yeterliliğini etkileyebileceği düşünülmüştür. Yapılan bu çalışmada da ulaşılan bulgular anne-babaların öz yeterliliklerini arttırmak için ebeveynlik becerilerini geliştirilmesinin önemini destekler niteliktedir.

Anne-baba görüşlerinden elde edilen bulgulara göre belirlenen ikinci tema Covid-19 pandemi döneminde ebeveyn-çocuk birlikte kitap okuma etkinliklerinin çocuklar üzerindeki etkileri üzerinedir. Araştırma sonuçlarına göre çocukların bilişsel-dil ve sosyal becerilerine katkılarının olduğunu belirtmişlerdir. Alanla ilgili literatür incelendiğinde de ailenin çocukla öykü kitabı okuması çocuğun dil gelişimini güçlendiren önemli bir etkinlik olduğu belirlenmiştir. Anne-babalar da kitap okuma etkinlikleriyle çocukların kelime hazinelerinin gelişim gösterdiğini gözlemlediklerini belirtmişlerdir. Anne-babaların görüşlerini destekleyen, kitap okuma çalışmalarının çocukların dil gelişimlerini desteklediğini belirten pek çok çalışma bulunmaktadır (Akoglu, Ergül ve Duman, 2014; Dexter ve

Stacks, 2014; Er ve Aral 2018; Hargrave, ve Sénéchal, 2000; Kotaman, 2020; Lever ve Sénéchal, 2011; Mol, Bus, De jong ve Smeets, 2008; Tetik ve Erdoğan, 2017; Trivette, Dunst, ve Gorman, 2010; Yıldız Bıçakçı, Er ve Aral 2018).

Yapılan bu araştırmada, Covid-19 pandemi döneminde anne-babalar ebeveyn-çocuk birlikte kitap okuma çalışmalarının çocuklarının sosyal gelişimlerini de desteklediğini belirtmişlerdir. Kitap okuma çalışmalarının çocuklarında arkadaşlık, dostluk, paylaşma yardımlaşma gibi sosyal konularda becerilerinin arttığını düşündüklerini ifade etmişlerdir. Doyle ve Bramwell (2006) da etkileşimli kitap okuma aracılığıyla çocukların sosyal-duygusal becerilerinin geliştiğini belirtmektedirler. Çelebi Öncü (2016)'nün yaptığı araştırma da yapılan araştırma bulguları ile uyumludur. Yapılan bu araştırmada, okul öncesi eğitime devam eden çocukların anne-babalarıyla yaptıkları kitap okumanın çocukların sosyal becerileri üzerinde paylaşma, yardımlaşma, iş birliği, kardeşler arası olumlu ilişkiler gibi istendik davranış gelişiminde etkili olduğu bulunmuştur.

Nitelikli çocuk kitapları, çocukların bilişsel, duygusal, psiko-motor gelişimlerini destekleyen aynı zamanda düşünme, problem çözme ve yaratıcılıklarını destekleyen önemli bir araçtır. Çocuklara hikâye okuma sırasında sorulan sorular, okunan hikâyeyi anlatmaları, hikâyeyi farklı sonlandırma veya hikâyeyi dramatize etmesi çocuğun hayal gücünü geliştirir (Er, 2016). Bu araştırmanın bulguları da çocukların ebeveyn-çocuk birlikte kitap okuma sürecinden sonra bazı anne-babalar da okunan kitapların resmini çizdikleri ve diğer kardeşleriyle canlandırma çalışmaları yaptıklarını belirtmiştir.

Chou ve Cheng (2015) de birlikte okumanın ebeveynin erken yaşlardaki müdahalesinin estetik beceriyi, daha çok da estetik kültürü geliştirdiğini belirtmişlerdir. Araştırmada okul öncesi dönem çocuklarına evde hikâye kitabı okuyan on anne ve çocuğu gözlemlenerek, görüşmeler yapılmıştır. Araştırma sonucunda annenin çocuğun öğrenmesine yatırım yapması ve resimli hikâye kitaplarında çocuğun çeşitli kavramları anlamasını sağlaması, erken yaşlarda çocuklarda estetik öğrenmenin özü olan hayal gücünü fark etmesine ve oluşturmaya yardımcı olduğu ortaya çıkmıştır.

Dikkat çeken bir diğer bulgu da Covid-19 pandemi döneminde anne-babaların çocuklarıyla birlikte yaptıkları okumaların, çocukların kitap sevgisini arttırdığı yönündedir. Ayrıca anne-babalar çocukların kitaba değer verme konusunda ilerleme kaydettiklerini de belirtmişlerdir. Erken yaşlardan başlayarak çocuklara kitap okuma sevgisi ve alışkanlığı kazandırmak son derece önemlidir. Anne-babaların çocuklarıyla geçirdikleri paylaşımlı ve keyifli anlar çocuğun gelişimine ve o anda yapılan etkinliğe dair olumlu tutum ve sevgi geliştirmelerine neden olabilir. Çocuklukta sevgi ile sürekli tekrarlanan ve aile ritüeline dönüşen olumlu paylaşımlar, çocukların ileriki hayatında da devam ettireceği bir alışkanlığa dönüşebilir.

Çocuk ve anne-babası ile yapılan kitap okuma konusunda yapılan araştırmalar da kitap sevgisi ve kitaba değer vermenin anne-babayla okuma sırasında oluşan bağ ve iyi zaman geçirmeye ilintili olduğu yönündedir. Ayrıca hem anne-babaların hem de çocukların üzerinde okuma kültürü üzerinde belirgin kazanımları olduğu görülmüştür (Arıcı ve Tüfekçi Akcan, 2018; Bulut, 2018; Oktay, 2000; Sever, 2013).

Anne-baba görüşlerinden elde edilen bulgular da Covid-19 pandemi döneminde ebeveyn-çocuk birlikte yapılan kitap okumanın sonucunda belirlenen üçüncü tema ebeveyn-çocuk etkileşimine olan etkileri üzerinedir. Anne-baba görüşlerinden elde edilen bulgulara göre Covid-19 pandemi döneminde ebeveyn-çocuk birlikte yapılan kitap okuma çalışmalarının aile içi iletişime pozitif yönde etkisinin olduğu gözlenmiştir. Bu çalışmayla anne-babalar çocuğundaki olumlu kazanımlara aile ortamında bizzat tanık olduklarından, çocuklarıyla kitap okumayı sürdürmek için istekli davranmışlardır. Bu gönüllü tutum aile içi iletişim ve etkileşimi arttırdığından anne-babaların çocuğunun nelerden hoşlandığını, kişilik özelliklerini ve ilgi alanlarını fark etmesinin onu daha iyi tanımaya neden olduğu söylenebilir. Her kitap okuma zamanıyla anne-babanın çocuğuyla birlikte özel ya da eğlenceli zaman geçirmesi de özellikle Covid-19 gibi kaygının yüksek olduğu bu süreçte aile içi bağların kuvvetlenmesine neden olduğu da anne-babalar tarafından dile getirilmiştir. Ebeveyn-çocuk kitap okuma etkinliği, anne-baba çocuğu bir araya getiren sohbet ortamı doğurmaktadır. Etkili iletişime geçilebilmesi konusunda ebeveyn-çocuk birlikte kitap okuma etkinliği gibi anne-baba ve çocuğun birlikte yapabileceği etkinlikler daha da önem kazanmaktadır.

Dexter ve Stacks (2014) yaptığı çalışmada ebeveynlik davranışları, birlikte kitap okuma uygulamaları ve çocuk gelişimi arasındaki ilişkileri incelendiği araştırmada ebeveyn-çocuk birlikte okuma uygulamalarının hem çocuğun bilişsel ve dil gelişimini desteklediği hem de ebeveyn çocuk etkileşimi, aile içi iletişimin kalitesini artırması ve daha nitelikli ebeveynlik davranışları ortaya koyma yönünden de katkısı olduğu ortaya konulmuştur.

Covid-19 Pandemi döneminde kendi ev ortamlarını yöneten ebeveynlerin, sağlık ve duygusal refahı teşvik eden etkinliklerle çocuklarla geçirilen zamanı etkili bir şekilde geçirmelerini sağlamak için yeni becerilere ihtiyaç duyması muhtemeldir. Dahası ebeveynler ve çocuklar bu durumları yönetecek becerilere sahip olmak için de yardıma ihtiyaç duyabilirler (Szabo, Richling, Embry, Biglan, ve Wilson 2020). Yapılan bu araştırmada da çocuklarıyla yaptıkları birlikte okuma etkinlikleri ile anne-babaların bu kaygılı süreci atlama yolunda beceri geliştirebilecekleri düşünülmektedir.

Covid-19 pandemi döneminde anne-babalara çocuklarına kitap okuma becerilerinin geliştirilmesi için seminerler verilmiş ve çocuklarıyla kitap okuma yapmaları istenmiştir. Altı hafta boyunca anne ve babaların çocuklarıyla yaptıkları bu etkinliklerin anne babaların kitap okuma konusunda öz yeterliliklerinin arttığı gözlenmiştir. Anne-babalar hikâye okuma konusunda gelişen öz yeterliliklerinin ise çocuklarıyla daha etkili zaman geçirmelerini sağladığını belirtmişlerdir.

Gambin, Woźniak-Prus, Sekowski, Cudo, Pisula, Kiepur ve Kmita, (2020) yaptıkları Covid-19 Pandemisi sırasında Polonyalı anne ve babalarda ebeveyn-çocuk ilişkisindeki olumlu deneyimlerin yordayıcılarını araştırdığı çalışmalarında Covid-19 pandemisinin çocuklar ve ebeveynler üzerindeki olumsuz sonuçlarına odaklanmıştır. Polonyalı ebeveynler üzerinde yapılan bu araştırmada da bizim araştırmamızda olduğu gibi ebeveynlik öz yeterliliğinin ebeveyn-çocuk ilişkilerine olumlu etkileri olduğunu, ebeveynlik öz yeterliliği ve sosyal desteğin, evlere kapanma sırasında hem anne hem de babalarda ebeveyn-çocuk ilişkilerindeki olumlu deneyimlerin en iyi yordayıcıları olduğu sonucuna ulaşmışlardır.

Yapılan araştırmada da anne-babalar pandemi sürecinde çocuklarıyla uzun süre evde kaldığı zaman içinde önce çok zorluk çektiklerini, ancak daha sonra onlara kitap okuyarak birlikte geçirilen bu eğlenceli ve özel zamanların, aile içi etkileşime de olumlu etkisinin olduğunu söylemişlerdir. Anne-babalar, aile ile geçirilen bu eğlenceli zamanlarda çocukları ile yaratılan konuşma ortamlarını, onları daha iyi tanıma konusunda bir fırsat olarak değerlendirmektedir.

Sonuç ve Öneriler

Bu çalışmada Covid-19 Pandemi döneminde okul öncesi dönem çocukları ile yapılan ebeveyn-çocuk birlikte kitap okuma etkinliklerinin anne-baba ve çocuklar üzerindeki etkileri incelenmiştir. Bu araştırmaya konu olan anne-babalara yönelik pandemi döneminde ebeveyn-çocuk birlikte kitap okumanın; anne-babalarının çocuğuna kitap okuma konusunda öz yeterliliğini artırdığı söylenilebilir.

Yapılan araştırmada nicel bulgulardan edinilen sonuçlar doğrultusunda, deney ve kontrol grubunun fark puanları ortalamaları arasında anlamlı bir fark olduğu saptanmıştır. Ebeveyn-çocuk birlikte bilgilendirme ve kitap okuma seminerlerine katılan deney grubundaki yetişkinlerin öz yeterlilik fark puan ortalamaları kontrol grubundakilerden daha fazla olduğu saptanmıştır. Ayrıca araştırmamızın nitel bulgulardan edinilen sonuçlar doğrultusunda ise anne-babalar yapılan görüşmelerde çocuğunun yaşına, gelişimine ve ilgi alanlarına uygun nitelikli çocuk kitabını ayırt edip kitabın fiziksel ve içerik özelliklerini de göz önünde bulundurarak seçebildiklerini belirtmişlerdir. Nitelikli çocuk kitabı seçiminde kendini yetkin hisseden ailelerin, çocuklarıyla kitap okurken daha istekli oldukları görülmüştür. Bu durum nitel ve nicel verilerin birbiriyle tutarlı olduğunu ortaya koymaktadır.

Anne-babalarla yapılan görüşme sonucunda okuma konusundaki becerilerinin arttığı, seminerlerden sonra ebeveyn-çocuk birlikte kitap okumayı devam ettirdikleri, çocuklarına kitap okuma istek ve sürelerini de arttırdıkları, anne-babaların çocuğuna kitap okurken soru sorma tekniklerinden ve geri bildirim verme stratejilerinden de yararlandıkları görüşmeler sonrasında ortaya çıkmıştır. Bu çalışmanın sonucunda anne-babalar çocuğunun bilişsel-dil, sosyal gelişim alanlarında olumlu etkisi olduğunu, yaratıcılık ve okumaya karşı ilgi ve sevgisini arttırdığını belirtmişlerdir.

Araştırmanın bir diğer sonucu da bu süreçte anne-babanın çocuğuna kitap okumasıyla birlikte geçirilen eğlenceli ve özel zamanların, paylaşımın artmasıdır. Anne-babalar kitap okurken çocukla geçirilen sürenin çocuklarını daha iyi tanımalarını sağlayıp, konuşma ortamı yaratarak aile içi etkileşime katkısı olduğunu fark ettiklerini belirtmişlerdir.

Tüm bu sonuçlar ışığında aşağıdaki öneriler getirilebilir.

- Erken çocukluk döneminde çocuğu olan tüm anne-babalara çocuğuna kitap okumasına yönelik öz yeterliliklerinin artması için eğitim verilmesi uygun olacaktır. Bu eğitimler eğitimcilerin gözetiminde resmi, özel ve sivil toplum kuruluşları tarafından yapılabilir.
- Veli toplantılarında ebeveynlerin çocuklarına daha erken kitap okumaya başlamasının önemi vurgulanabilir.
- Anne-babaların, dolayısıyla çocukların nitelikli çocuk edebiyatı ürünlerine kolay ulaşabilmeleri için okul ve sınıf kütüphanelerinin yaygın şekilde kurulması teşvik edilebilir.
- Çocuk edebiyatı ile ilgilenen uzmanlar tarafından ebeveyn, öğretmen ve kütüphanecilere çocuk edebiyatı ve nitelikli çocuk kitapları hakkında eğitim seminerleri verilebilir.
- Okullarda ya da kütüphanelerde ebeveyn ve çocuklarla birlikte kitap okuma saatleri düzenlenebilir ve kitap kulüpleri kurulabilir.
- Üniversiteler, Halk Eğitim Merkezleri gibi eğitim veren kurumlarda, diyaloglu okuma tekniklerini içeren uygulamalı derslerin de eklenmesi uygun olabilir.
- Çocuk kitabı yazarlar ve illüstratörleriyle, çocuk-ebeveyn buluşma günleri düzenlenebilir.
- Gelecekteki araştırmalarda ebeveyn-çocuk birlikte kitap okuma ile ilgili çocukların görüşlerine yer verildiği çalışmalar yapılması yararlı olabilir.
- Pandemi döneminde, çocuklarına kitap okumaya istekli ve nitelikli çocuk edebiyatı ürünlerini konusunda seminere katılmaya gönüllü olan anne babaların görüşleri ile sınırlı olan bu çalışmada ebeveynlere çocuklarıyla birlikte yaptıkları kitap okuma etkinlikleri herhangi bir kitap okuma tekniği öğretilmeksizin gerçekleşmiştir. Gelecekteki çalışmalarda etkileşimli kitap okuma teknikleri kullanılabilir.

Kaynakça

- Akoğlu, G., Ergül, C. ve Duman, Y. (2014). Etkileşimli kitap okuma: korunmaya muhtaç çocukların alıcı ve ifade edici dil becerilerine etkileri. *İlköğretim Online*, 13(2).
- Aral, N., Kandır, A. ve Can Yaşar, M. (2000). *Okul Öncesi Eğitim*. 2. İstanbul: Ya-Pa
- Ardelt, M. ve Eccles, J. S. (2001). Effects of mothers' parental efficacy beliefs and promotive parenting strategies on inner-city youth. *Journal of Family issues*, 22(8), 944-972.
- Arıcı, M., ve Akcan, A. T. (2018). Okul öncesi dönem çocuğu olan annelerin birlikte okuma davranışlarının ebeveynlik tutumları açısından incelenmesi. *Eğitim ve Toplum Araştırmaları Dergisi*, 5(2), 22-45.
- Bağatarhan, T. ve Nazlı, S. (2013). Ebeveyn eğitim programının annelerin ebeveynlik öz-yeterliliklerine etkisi. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 7(31), 67-88.
- Bandura, A. (1977). Self-efficacy: toward a unifying theory of behavioral change. *Psychological Review*, 84,191-215.
- Bandura, A. (1989). Regulation of cognitive processes through perceived self-efficacy. *Developmental Psychology*, 25, 729-735.
- Best, L. A., Law, M. A., Roach, S. ve Wilbiks, J. M. P. (2020). 'The psychological impact of COVID-19 in Canada: Effects of social isolation during the initial response', *Canadian Psychology/ Psychologie canadienne. Advance online publication*. [http:// dx.doi.org/10.1037/cap0000254](http://dx.doi.org/10.1037/cap0000254)

- Bradley, R.H., Corwyn, R.F. (2002). Socioeconomic status and child development. *Annual Review of Psychology*, 53, 371–399.
- Bulut, S. (2018). *Okulöncesi eğitim ortamlarında çocuk kitaplarıyla gerçekleştirilen uygulamaların okuma kültürü edindirme bağlamında incelenmesi*. Doktora Tezi. Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Büyüköztürk, Ş. (2009). *Sosyal Bilimler için Veri Analizi El Kitabı İstatistik, Araştırma Deseni SPSS Uygulamaları ve Yorum* (10. bs.). Ankara: Pegem Akademi.
- Büyüköztürk, Ş. (2001). *DeneySEL Desenler: Ön Test Son Test Kontrol Gruplu Desen ve Veri Analizi*. Ankara: Pegem
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., ve Demirel, F. (2014). *Bilimsel Araştırmanın Temelleri* (9. Baskı). Ankara: Pegem
- Craft, A. (2003). Creative Thinking in The Early Years of Education. *Early Years*, 23(2),143-54.
- Creswell, J. W. (2015). *Nitel Araştırma Yöntemleri Beş Yaklaşımına Göre Nitel Araştırma ve Araştırma Deseni*. (243-268). (2.Baskı) (Çeviri Editörleri: M. Bütün ve S. B. Demir) Ankara: Siyasal.
- Creswell, J. W. (2016). Karma yöntemler. (G. Hacıömeroğlu, Çev.). S. B. Demir (Ed.), *Araştırma Deseni Nitel, Nicel ve Karma Yöntem Yaklaşımları* içinde (2. baskı s. 215-240). Ankara: Eğiten.
- Chou, M.J.ve Cheng, J. C. (2015). Parent-child aesthetic shared reading with young children. *Universal Journal of Educational Research*, 3(11), 871-876.
- Chung, G., Lanier, P. ve Wong, P. Y. J. (2020). Mediating effects of parental stress on harsh parenting and parent-child relationship during coronavirus (COVID-19) pandemic in Singapore. *Journal of family violence*, 1-12.
- Dexter, C. A., ve Stacks, A. M. (2014). A preliminary investigation of the relationship between parenting, parent-child shared reading practices, and child development in low-income families. *Journal of Research in Childhood Education*, 28(3), 394-410.
- Doyle, B. G. ve Bramwell, W. (2006). Promoting emergent literacy and social–emotional learning through dialogic reading. *The Reading Teacher*, 59(6), 554-564.
- Çelebi Öncü, E. (2016). Etkileşimli kitap okumanın beş-altı yaş çocuklarının sosyal durumlara yaklaşımlarına etkisinin incelenmesi. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 4(4), 489-503.
- Efe, M. ve Temel, Z. F. (2018). Okul öncesi dönem 48-66 ay çocuklarına etkileşimli kitap okuma programının yazı farkındalığına etkisinin incelenmesi. *Erken Çocukluk Çalışmaları Dergisi*, 2(2), 257-283.
- Eaton, M. J., ve Dembo, M. H. (1997). Differences The Motivational Beliefs of Asian American and Non-Asian Students. *Journal of Educational Psychology*,3, pp.433- 440.
- Er, S., Aral N. ve M. Yıldız Bıçakçı (2013). “Identifying the Relationship between Children's Language Skills and Parents' Story Reading Self-Efficacy Procedia”. *Social and Behavioral Sciences*, 93, 1269-1274.
- Er, S. (2016). Okulöncesi dönemde anne babaların etkileşimli hikâye kitabı okumalarının önemi. *Başkent University Journal of Education*, 3(2), 156-160.
- Erdoğan, N. I. (2015). Erken çocukluk döneminde çocuk-ebeveyn birlikte okuma etkinliklerinin incelenmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 24(3), 1071-1086.
- Gambin, M., Woźniak-Prus, M., Sękowski, M., ve Cudo, A. Pisula, E., Kiepusa, E., ...Kimita, G. (2020). Factors related to positive experiences in parent-child relationship during the COVID-19 lockdown. The role of empathy, emotions regulation, parenting self-efficacy and social support. *PsyArXiv*. <https://doi.org/10.31234/osf.io/yhtqa>.

- Hargrave, A. C. ve Sénéchal, M. (2000). A book reading intervention with preschool children who have limited vocabularies: The benefits of regular reading and dialogic reading. *Early Childhood Research Quarterly*, 15(1), 75-90.
- Işıkoğlu Erdoğan, N. (2016). Erken çocukluk döneminde çocuk-ebeveyn birlikte okuma etkinliklerinin incelenmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 24(3), 1071-1086.
- Işıkoğlu Erdoğan, N., Atan, A., Asar, H., Mumcular, F., Yüce, A., Kiraç, M., ve Kilimlioğlu, Ç. (2016). Ebeveyn ve öğretmenlerin birlikte hikâye okuma etkinliklerinin incelenmesi. *İlköğretim Online*, 15(1), 125-135.
- Işıtan, S., Saçkes, M., ve Biber, K. (2020). Erken okuryazarlık becerilerinin ev ortamında desteklenmesi. *Yaşadıkça Eğitim*, 34(2), 284-298.
- İnce Samur, Ö. (2014). Türkiye'deki ve dünya'daki çalışmaların tanıklığında" okuma kültürü". *Jurnal of Hasan Ali Yücel Faculty of Education/Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Dergisi (HAYEF)*, 11(2).
- Kotaman, H. (2009). Ana-babaların hikâye kitabı okumaya ilişkin öz yeterlilik ölçeği. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 7(4), 767-780.
- Kotaman, H. (2020). Impacts of dialogical storybook reading on young children's reading attitudes and vocabulary development. *Reading Improvement*, 57(1), 40-45.
- Lever, R. ve Sénéchal, M. (2011). Discussing stories: On how a dialogic reading intervention improves kindergartners' oral narrative construction. *Journal of experimental child psychology*, 108(1), 1-24.
- Merriam, S. B. (2013). *Nitel araştırma: Desen ve uygulama için bir rehber*. S. Turan (Çev. Ed.). Ankara: Nobel.
- Mol, S. E., Bus, A. G., De Jong, M. T. ve Smeets, D. J. (2008). Added value of dialogic parent-child book readings: A meta-analysis. *Early education and development*, 19(1), 7-26.
- Oğuz, E. (2017). Sesli kitap okuma etkinliğinde, annenin kültürel sermayesinin çocuğun okul öncesi okuryazarlık gelişimine etkisi. *Avrasya Uluslararası Araştırmalar Dergisi*, 5(10), 235-255.
- Oktay, A. (2000). Kitap çocuğun dünyasına ne zaman girmeye başlar? M.R. Şirin (Ed). *99 Soruda Çocuk Edebiyatı içinde* (173-175 ss). İstanbul: Çocuk Vakfı.
- Oktay A. (2004). *Yaşamın Sihirli Yılları*. Okul Öncesi Dönem. İstanbul: Epsilon.
- Öztürk Samur, A. ve Çiftçi, Y. (2019). Ailelerin nitelikli çocuk edebiyatı ürünlerini seçebilme yetkinlikleri. *Iğdır Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 18, 327-354.
- Patton, Q. M. (1990). *Qualitative Evaluation and Research Methods* (2nd ed.), London: Sage.
- Powell, D. R., Diamond, K. E., Burchinal, M. R., ve Koehler, M. J. (2010). Effects of an early literacy professional development intervention on head start teachers and children. *Journal of educational psychology*, 102(2), 299.
- Sanders, M. R. ve Woolley, M. L. (2005). The relationship between maternal self-efficacy and parenting practices: Implications for parent training. *Child: care, health and development*, 31(1), 65-73.
- Sharp, C. (2002). Study Support and The Development Of Self-Regulated Learner. *Educational Research*, 44(1), 29-42.
- Schunk, D.H. (1990). Goal Setting and Self Efficacy-During Self -Regulated Learning. *Educational Psychologist*, 25(1), 71-86.
- Senemoğlu, N. (2007). *Gelişim öğrenme ve öğretim kuramdan uygulamaya*, Ankara: Gazi Kitabevi.
- Sever, S. (2010). *Çocuk ve Edebiyat*, İzmir: Tudem.
- Sever, S. (2013). *Çocuk Edebiyatı ve Okuma Kültürü*. İzmir: Tudem.
- Sever, S. (2008). Okul öncesi dönemdeki çocuklara seslenen kitaplarda bulunması gereken temel özellikler. Güneş, Z. (Ed.), *Çocuk edebiyatı içinde* (55-70 ss.). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Sevigny, P. R. ve Loutzenhiser, L. (2010). Predictors of parenting self-efficacy in mothers and fathers of toddlers. *Child: care, health and development*, 36(2), 179-189.

- Sim, S. S., Berthelsen, D., Walker, S., Nicholson, J. M., ve Fielding-Barnsley, R. (2014). A shared reading intervention with parents to enhance young children's early literacy skills. *Early child development and care*, 184(11), 1531-1549.
- Szabo, T. G., Richling, S., Embry, D. D., Biglan, A. ve Wilson, K. G. (2020). From helpless to hero: Promoting values-based behavior and positive family interaction in the midst of COVID-19. *Behavior analysis in practice*, 13(3), 568-576.
- Şirin, M. (2000). Çocuk Edebiyatı. *99 soruda çocuk edebiyatı içinde*, (9-33 ss). İstanbul: Çocuk Vakfı
- Tetik, G., ve Işıkoğlu Erdoğan, N. (2017). Diyaloğa dayalı okumanın 48-60 aylık çocukların dil gelişimine etkisi [The Effects of Dialogic Reading on 48-60 Months Old Children's Language Development]. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 25(2),
- Tezel, M., Arslan Çiftçi, H. ve Uyanık, G. (2019). Annelerin okul öncesi dönem çocuklarına kitap okuma ve almaya ilişkin görüşlerinin incelenmesi. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15(3), 741-759.
- Tian, F., Li, H., Tian, S., Yang, J., Shao, J., ve Tian, C. (2020). Psychological symptoms of ordinary Chinese citizens based on SCL-90 during the level I emergency response to COVID-19. *Psychiatry research*, 288, 112992.
- Torales, J., O'Higgins, M., Castaldelli-Maia ve J. M., Ventriglio, A. (2020). The outbreak of COVID-19 coronavirus and its impact on global mental health. *International Journal of Social Psychiatry*, 66(4), 1-4.
- Trivette, C. M., Dunst, C. J., ve Gorman, E. (2010). Effects of parent-mediated joint book reading on the early language development of toddlers and preschoolers. *Center for Early Literacy Learning*, 3(2), 1-15.
- Tür, G. (2001). *Okul öncesi eğitimde kitap seçimi*. Gazi Üniversitesi Anaokulu/Anasınıfı Öğretmeni El Kitabı. İstanbul: Ya-Pa.
- Türnüklü, A. (2001). Eğitim bilim alanında aynı araştırma sorusunu yanıtlamak için farklı araştırma tekniklerinin birlikte kullanılması. *Eğitim ve Bilim*, 26(120).
- Veryeri Alaca, I., ve Küntay, A. C. (2015). Türkiye'de 0-3 Yaş Aralığındaki Bebek ve Çocukların Kitapla Tanıştırılması (Çev. Uşşaklı, E.) İçinde Kümmerling-Meibauer, B (Eds.) Erken Okuryazarlık: 0-3 Yaş Çocuk Kitapları (s. 9-29). İstanbul: Koç Üniversitesi.
- Yıldız Bıçakçı, M., S. Er ve N. Aral. (2018). Etkileşimli öykü kitabı okuma sürecinin çocukların dil gelişimi üzerine etkisi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 26(1), 201-208.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2011). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (8.baskı). Ankara: Seçkin.

STRUCTURED ABSTRACT

A Review of the Effects of Parents' Reading Together Activities with their Children on Parents and Children during the COVID-19 Pandemic

Introduction

The family environment has a tremendous impact on children's interest in reading. Books read to children during the preschool period reinforces the emotional bond between the child and the adult (Sever, 2010; Şirin, 2000). Parents' reading together activities with their children strengthens family ties and allow children to establish warm relations with their parents.

There are studies suggestive of the fact that the process of parent-children reading together supports the development of children in a number ways, including language, writing awareness, and social behaviors and has a positive effect on their families' reading skills (Çelebi Öncü, 2016; Dexter and Stacks, 2014; Efe and Temel, 2018; Er, Aral and Yıldız Bıçakçı, 2013; Işıtan, Saçkes, and Biber, 2020; Tetik and Erdoğan, 2017; Trivette, Dunst, and Gorman, 2010; Yıldız Bıçakçı, Er and Aral, 2018;).

It is important that the act of reading starts in the family, in the home environment (İnce Samur, 2014). Nevertheless, some parents fail to read to their children or read less compared to other parents. There may be a number of reasons why parents cannot read books with their children. These include socio-economic status of families, reading culture at home, and family's attitude towards reading (Bradley & Corwyn, 2002; Işıkoğlu Erdoğan, 2016; İnce Samur, 2014; Oğuz, 2017). Another reason why parents cannot read books to their children may be because of the fact that they believe they do not have the said skill and they do not consider themselves sufficient in that regard. A person may not use the learned skills if he or she consider oneself without self-efficacy or does not see oneself sufficient in that regard. They may not sustain required performance and make efforts to fulfill a given task. Therefore, if parents believe they have necessary competence to read a book to their child, they may be more willing in that regard upon an increase in their self-efficacy (Bandura, 1989; Er, Aral, & Yıldız Bıçakçı 2013; Kotaman, 2009).

The present study aimed to investigate the effects of parent-child reading together activities with preschool children on parents and children during the COVID-19 Pandemic.

Method

For the purposes study, a hybrid method, which included quantitative and qualitative research techniques was used in combination. Designed as a study based on a hybrid method, an experimental approach, which included pretest-post-test and an experimental group and a control group was used to investigate the self-efficacy of parents in reading storybooks as regards the quantitative domain of the present study.

Results and Discussion

As regards the parents included in the study, reading together activity by parents and children during the pandemic can be said to have increased the parents' self-efficacy about reading books to their children. These results are consistent with that reported in the relevant literature. Işıkoğlu Erdoğan, Şimşek, and Canbeldek (2017) suggested in their study that there was an urgent need to investigate the factors that motivated parents or prevented them from reading books to their children. The results of this study indicated that one of the motivating factors for parents to read books was to increase in their self-efficacy and the self-efficacy belief. It is important for parents to realize the foregoing change and improvement in their children and themselves as a result of reading books together. Bandura (1977; 1989) suggested that successful experiences, modeling, and experimentation by proxy affected self-efficacy beliefs. Therefore, the fact that self-efficacy belief is influenced by positive experiences in taking action and displaying skills, will also be a separate gain with respect to the sustainability of reading together activity with the child.

In the qualitative part of the research that constituted the second stage of the study, which included combined use of qualitative and quantitative methods, the parents' self-efficacy about reading stories increased based on the interviews with the parents in the experimental group about reading together. It was understood that reading together contributed to the cognitive, linguistic, and social-emotional development area and creativity of children and also supported positive interaction within the family.

A review of the results based on the parents' views upon parent-children reading together activities during the pandemic suggested that the first domain, i.e., the effects on self-efficacy with regard to reading story books, was consistent with the quantitative part of the research and suggested an increase in the parents' self-efficacy towards reading stories. It was seen that the results from the quantitative domain of the study were supported by the views of parents reported in the qualitative domain.

It was found in the present study that the training provided to the parents increased the self-efficacy of the parents about reading stories. Therefore, the foregoing result is suggestive of the fact that that parents with increased self-efficacy would contribute to the development of the child based on that competence. The previous self-efficacy studies indicated that there was a correlation between the parents' self-efficacy belief level and the development of the child (Sevigny & Loutzenhiser, 2010).

The study results showed that there was a significant difference by the mean difference scores of the experimental and control groups as indicated by the quantitative results. The mean self-efficacy scores of the adults in the experimental group, who attended to the parent-child information and book reading seminars were higher compared to those in the control group. In addition, as regards the qualitative results of the study, the parents reported during the interviews that they could distinguish a qualified children's book suitable for the age, development, and interests of their child and select them accordingly based on the physical and content characteristics of the book. Families, who felt competent in selecting quality children's books, were more willing to read books with their children. This is suggestive of the fact that the qualitative and quantitative data were consistent.

It was seen a result of interviews with the parents that their reading skills were improved, that the parents and children continued to read books together subsequent to the seminars, that they were more willing and spared more time to read books to their children, and that the parents also benefited from the techniques associated with asking questions and feedback strategies while reading a book to their child. As a result of the present study, parents reported that reading together activity had had a positive effect on cognitive, linguistic, and social development and creativity of their children and that the children's interest and love was improved. Furthermore, the parents reported that the time spent with their children during the reading together activity allowed them to get to know their children better and created a discussion platform, thus contributed to the interaction within the family.

